Թ. ՏԱՐԻ 2610 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 27 ՀՈՒԻ 4385 6 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1892 27 ՐԼՊԻԼ ԷՎ ՎԷԼ 1310 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԴՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՕՐԱԳՐԻ Գալաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه ده غلطه ده آره‌ويلك غزه‌سى ادارهسنه

Direction du journal AREVELK Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳՐԻՐ

Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դրամական արժէք	150
» » Վեցամսեայ » »	75
» » Եռամսեայ » »	40
Օտար երկիրներէ Տարեկան Ֆրանկ	56
» » Վեցամսեայ »	28
Ըճեիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր. Տարեկան Օսմ. Ոսկի	2
Դաւառաց թղթատարի ծախքը միօրինակ Ղրուշ	50

Խմբագրութեանս ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ես չի տրուիր։

Les annonces sont reçues AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀՈԿՏ. 6/18 1892

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՀԱՅՔ

ԵՒ ԿՐԹԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ ՊԱՀՊԱՆԵԱՆ ԵՐԿՐԱՅ ՄԷՋ

Մեզ ցոյց տուին պուլկարերէն թերթի մը յօդուածն, յորում ըսուած է թէ Ցոյնք իրաւունք չունին բողոքելու Սուլթանեէն քուէարկեալ օրէնքին ժ. յօդուածին դէմ, զի Ցունաստանի մէջ ալ ոչ-հելլէն ազգութեանց զաւակունք կը դատապարտուին յունարէն եւեթ ուսանելու, և Ռումանիոյ մէջ ոչ-ռուման ազգութեանց զաւակներն, ընդ որս պուլկար տղայք, ռումանական կրթութիւն եւեթ կը ստանան։

Որովհետեւ այս խնդրոյ մէջ Ցունաց դէմ ի կիր արկեալ փաստերու գլխաւոր մասն Հայերուն դէմ ալ կ'ուղղուի, որովհետեւ այս երկու տարրերը մէկ ջրով լուալ ուզուած է յիշեալ օրէնքով, և Պ. Ժիվքովի հռչակաւոր շրջաբերականով, պուլկարերէն թերթին այս յայտարարութեան հիմնական սիալը ցոյց տալ պարտականութիւն կը համարինք մեզ։

Եւրոպական ազգաց մասին, խնդրոյն այս սկզբնական կէտն անցեալները մասնաւոր խմբագրականաւ մը քիչ մը երկնկէկ քննեցինք «Ընդէր ըստ հոմոգոական սկզբունքի» խորագրոյն ներքեւ, ցոյց տալով թէ մասնաւոր հասարակութիւնք, ազգային թէ կրօնային հասարակութիւնք, իրենց մասնաւոր վարժարանաց մէջ ինչ արտօնութիւններ կը վայելեն ի Ֆրանսա, յԱնգլիա, ի Գերմանիա, նոյն իսկ ի Ռուսիա։

Տեսանք որ այս գլխովին տարբեր Պետութեանց մէջ խնդիրը գրէթէ նոյն լուծումն ընդունած է արդէն, այսինքն թէ ոչ-պետական վարժարանք, կամ մասնաւոր հասարակութեանց վարժարանք, անկախ թողուած են ուսմանց ծրագրի կազմութեան մասին, և կրթական նախարարութեան հաստատած յայտագիրք հանրային վարժարանաց մէջ եւեթ ի կիր առնուած են։

Բայց դանք պուլկար թերթին յիշած օրինակներուն։ Տեսնենք թէ ճիշդ են։

Ցունաստանի մէջ կազմակերպեալ հայ հասարակութիւն չկայ։ Հայ դպրոց ալ չկայ հետեւապէս։ Հայ անհատներ որք գործով հոն կրնան պանդխտիլ, իրենց տղայքը կրնան յունական վարժարաններ ղրկել, ուր չեն կրնար պահանջել որ հայերէն դաս տրուի։ Բայց զմեզ զբաղեցնող պարագան այս չէ։ Խնդիրն հոն է թէ ուր որ կազմակերպեալ հասարակութիւն մը կայ ուրոյն վարժարանով՝ կարելի՞ է օրինադրել որ հոն ազգային լեզուն դաս չտրուի այլ միայն երկրին լեզուն։

Իսկ Ռումանիոյ մէջ, կազմակերպեալ հայ հասարակութիւն կայ։ Տեսնենք թէ ռուման կառավարութիւնն, որուն օրինակին կը դիմէ պուլկար մամուլն, ի՞նչպէս կը վարուի այս հայ հասարակութեան հետ, ի մասին կրթական գործոց։

Ռումանիոյ հայ գաղթականութիւնը նախակրթարաններ ունի Ֆոքշանի, Ռօմանի, Եաշի և Բէօսմէնդէի մէջ։

Արդ, եթէ պուլկար լրագրերու տեղեկութեանց բաժինը չատ գէշ կազմակերպուած չէ, քանի մը ժամէն կրնան ստուգել թէ այս ռումանական քաղաքներու հայ վարժարանաց մէջ հայ լեզուն առաջին տարիէն ի վեր պարտաւորիչ կերպիւ դաս կը տրուի, և դասախօսութիւնք հայ լեզուաւ են աւելի կամ նուազ նոյն իսկ բուն ռումանական քաղաքներու մէջ, ուր Հայք արդէն ռումանախօս են, ուր աւելի ռումաններէն քան հայերէն կը գործածեն ամեն օր, մինչ Պուլկարիոյ և Արեւելեան Ռումելիի Հայք և Ցունք պուլկարախօս չեն տակաւին, և մանաւանդ պուլկարէնն իրենց ընտանեկան լեզուն չէ ամենեւին։

Ռումանի կառավարութիւնը կը թոյլատրէ որ մասնաւոր հասարակութեանց վարժարաններու մէջ ազգային մասնաւոր լեզուն դաս տրուի։ Այս չարդիւք սակայն որ յիշեալ քաղաքներու Հայք իրենց ազգային վարժարանաց մէջ պարտաւորիչ կերպիւ կ'ուսուցանեն երկրին ռուման լեզուն, այնպէս որ հայ նախակրթարաններէ ելնող հայ տղայք կարող ըլլան մտնել ռումանական վարժարաններ, իրենց ուսմունքը կատարելագործելու։ Բայց այն հայ ծնողք որք ի մտնկութենէ իրենց զաւակները ռումանական վարժարաններ կը ղրկեն, այն քաղաքաց մէջ մասնաւոր ուր հայ վարժարանք չկան, բնականապէս չեն կրնար պահանջել որ իրենց զաւակներ հայերէն սովրին։

Ըսել է Ռումանիոյ կառավարութեան ընթացքը բացառութիւն մը չէ եւրոպեան ազգաց ընդհանուր օրէնդրութենէն, որուն համեմատ կրթական պաշտօնարանին դրած կրթական օրէնքը պարտաւորիչ կերպիւ ի կիր կառնուի հանրային վարժարանաց մէջ միայն, որոց ծախքը կը հոգան Պետութիւնը կամ քաղաքները։ Թէեւ կառավարութիւնը կը հսկէ որ երկրին տիրող օրինաց հակառակ դատարարութիւն մը չտրուի մասնաւոր վարժարանաց մէջ, բայց անհատներու կամ մասնաւոր հասարակութեանց ծախքիւք պահուած այս վարժարանները մինչեւ մէկ աստիճան ինքնօրէն կը թողու ուսմանց ծրագրի և ուսուցչական մասին նոյ կազմութեան մասին։

Բայց երբ մեր պուլկար պաշտօնակից կ'ըսէ թէ «Ռումանիոյ մէջ պուլկար տղայք ռումանական կրթութիւն եւեթ կ'ընդունին», իրաւ այնպէ՞ս է։

Աւասիկ Տօպրուճա, որ այժմ ռումանական գաւառ մ'է, և ուր Պուլկարք քանի մը վարժարաններ ունին։ Այն նախակրթարանաց մէջ Պուլկարք իրենց լեզուն դաս չե՞ն տար։ Իրաւ, Ռումանիոյ մէջ պուլկար տղայք իբրեւ ռումանահպատակ կը կրթուին, ինչպէս և Հայք և Ցունք։ Բայց հպատակութիւնը միթէ կը մերժէ՞ տոհմային լեզուն նոյն հպատակութիւնը դաւանելու համար նոյն լեզուն խօսիլ կը պահանջեն բնական և քաղաքական օրէնքները։

Այն գերիշխան Տերութեան մէջ որուն ենթակայ է նաեւ պուլկար իշխանապետութիւնն, ամեն ոք օսմանեան հպատակութիւն կը դաւանի։ Բայց միթէ ամեն տղայք նո՞յն լեզուն կը խօսին, նո՞յն լեզուաւ կը դասատուին, թէեւ ամենքն ալ սիրով կը սովրին երկրին տիրող լեզուն։

Ռումանական հողին վրայ, հոն ուր Պուլկարք իրենց սեփական վարժարան չունին, և իրենց տղայքը կը ղրկեն ռումանական վարժարաններ, բնական է որ ռումանացի տուրք վճարող ժողովրդեան ծախիւք պուլկար տղոց պուլկար լեզու և պուլկարական ուսմունք դաս չտրուին։ Բայց մեր պուլկար պաշտօնակից կընա՞յ օրինակ մը ցոյց տալ թէ Պուքրէշի կառավարութիւնը փակած ըլլայ Պուլկարներու ծախիւք պահուող պուլկար վարժարան մը եւ Պուլկարի զաւակներն հարկադրած ըլլայ իրենց մայրենի լեզուն չսովրելու։

Ռումանիոյ այլ և այլ կողմերն ցոյներն ալ ունին յունական վարժարաններ, ուր թէ՛ յունարէն և թէ ռումաներէն կ'ուսուցուին։ Լսուած չէ երբեք որ այս յունական վարժարաններէն Հովերասի լեզուին ուսումը բառնալու պահանջում մ'ըրած ըլլայ Կարոլ թագաւորի լուսամիտ կառավարութիւնը։

Ռումանիա տնտեսական և քաղաքային յառաջդիմութեան կարգ մը կէտերու մէջ հետեւելի օրինակ եղած է Պուլկարիոյ։ Փափաքելի էր որ կրթական խնդրոյն մէջ ալ հետեւելի օրինակ ըլլար, եթէ Պուլկարք անպատճառ Ռումանիոյ օրինակին հաւեմատ շարժիլ կը նախընտրեն։

Գալով Ռումանիոյ Հայոց, յուսալից ենք որ անոնք նոր եռանդով մը պիտի բարեկարգեն իրենց ազգային վարժարանները, և հոգ պիտի տանին իրենց զաւակներուն հայերէն սովրեցնելու։ Եթէ այս մասին թերանան, պատասխանատուութիւնը ռուման կառավարութեան չպիտի պատկանի անշուշտ։ Ռումանիոյ Հայոց ամեն հոգեւոր հովիւ իրեն սիրելի գործ մը պիտի ընէ՞ այժ տալ հայ լեզուի, հայ կրօնի և հայ ուսմանց յառաջացման, և ապահովապէս գիտենք որ այդ մասին ո՛ և է խոյնընդոտ չպիտի բախի Պուքրէշի կառավարութեան կողմէ։

ՆԵՍՏՈՐԱԿԱՆՔ ԵՒ ՔԱՂԴԵՑԻՔ

Նեստորականք և քաղդէացի կաթոլիկք նոյն ժողովուրդն են։ Մար Շիմուն Պատրիարքն հին նեստորական եկեղեցւոյն ներկայացուցիչն է, բայց բարոյական և նիւթական շատ խեղճ պայմաններու մէջ ապրող լեռնաբնակ կամ դաշտաբնակ հասարակութեան մը տեսակ մը ցեղային պետն է հոգեւոր։ Նոյն լեզուն խօսող և նոյն ցեղին պատկանող Քաղդէացիներու կամ կաթոլիկ Ռիպպանիներու հոգեւոր գլուխն է Տէր Իլիա։ Անցեալները Ֆրանսերէն կրօնական թերթի մը առնլով Աբէլի մէջ ծանուցած էինք թէ Նեստորականք ևս կաթոլիկութիւն ընդուներ են իրենց Պատրիարքին միջոցաւ։

Այս լուրն Աբէլի Պաղտատցի ընթերցողաց միոյն աչքին զարկած ըլլալով, անոր հետաքրքրութիւնը շարժեր է գործը քննել իմանալու, և իբրեւ արդիւնք իր տեղեկութեանց, հետեւեալ ծանօթութիւնները կը հաղորդէ մեզ, զորս բաւական հետաքրքրաշարժ կը նկատենք։ Միւս կողմէ, պէտք է աւելցնենք թէ նոյն իսկ Ֆրանսական թերթեր հաւատ չեն ընծայեր որ Նեստորական հասարակութիւնն ամբողջովին կաթոլիկ ըլլայ։ Կը կարծուի թէ կարեւոր հատուած մը ետ պիտի կենայ, Մար Շիմունի տեղ ուրիշ Պատրիարք պիտի դնէ, եթէ ոչ ի Ճուլամերկ, գէթ յՈրմիա, որոյ շրջակայքն եւս չատ մը Նեստորականք կան բնակեալ, և այսպէս նոր բաժանում մը պիտի մտնէ այս հին ժողովրդեան մէջ։ Աւասիկ Աբէ-Էլի նամակագրին տեղեկութիւնները։

«Երկար ժամանակէ ի վեր կը թուի թէ դաղտնի թղթակցութիւն մը կար քաղդէացի Նեստորականաց Պատրիարք (ի Ճուլամերկ) Մար Շիմունի և քաղդէացի կաթոլիկաց Պատրիարք (ի Մուսուլ) Տէր Իլիան միջեւ, թէ քանի որ մէկ ցեղէ են, եկեղեցւոյ մէջ մի և նոյն ծէսերն ունին, երկու հասարակութիւնք մի և նոյն լեզուն կը խօսին, ինչո՞ւ բոլորովին չմիանան։ Այս թղթակցութիւնք կ'ուզեին թէ վերջապէս ելք մը ունենան են, և նախնական ծրագիր մը պատրաստուած է սա մտօք թէ Մար Շիմուն և իր ժողովուրդը կաթոլիկ կրօնն ընդունին, ներկայ Մար Շիմունը Ցոյ իր հովուապետական ատոռանին մէջ ընդ իշխանութեամբ Տէր Իլիա Պատրիարքի մինչեւ իւր մահը, այնուհետեւ այլեւս Նեստորականք Պատրիարք չունենան, այլ Տէր Իլիան և իր յաջորդաց կողմանէ կարգուած փոխանորդ հոգեւորական մը, որ Նեստորական հասարակութեան երեւելեաց ժողովի մը հետ կարգադրէ նոյն հասարակութեան գործերը և պատասխանատու լինի Տէր Իլիան և իւր յաջորդաց, ինչպէս այս վերջինք պատասխանատու են Պապին։

«Այս հիմնադիրը երկուց կողմանց հոգեւոր պետերէն և երեւելիներէն ընդունուելէ յետոյ, որոշուեր է տեսակցութիւն մը երկուց Պատրիարքաց մէջ։ Լատինայոց Սեպտ. 15ին (Թուէս երկու օր ետքը) այդ տեսակցութիւնը տեղի պիտի ունենայ Պէսքաի մէջ, որ գիւղ մըն է Մուսուլի և Ճուլամերկի ճիշդ մէջտեղը, և այդ տեղը որոշուած է կարծեմ երկոցունց դիրքզգածութիւնը չցաւելու համար, որպէս զի մին միւսին ոտքը գացած չըլլայ։ Անդ վերջնապէս պիտի որոշուին միութեան պայմանք, զորս Մար Շիմուն վերադարձին պիտի հաղորդէ իւր ժողովրդեան և այնուհետեւ պիտի հրատարակուի միութիւնը։

«Այս մասին ինչ որ լսեմ նոր, կը գրեմ ձեզ դարձեալ։»

ԲԱՂԱԲԱՆՔ

ՌՈՒՍԻԱ.— Փեթերսպուրկի լրագրաց տնօրէնք վերջերս ընդուներ են գրաքննական մասնախմբի այն պատուէրը թէ ապի տուրքին վրայ բան չգրեն իրենց լրագրաց մէջ։ Այս տուրք կայսերական Ռաբզով տասն տարի յառաջ ջնջուած էր, և այժմ կ'ըսուի թէ Պ. Վիթթէ, եւմական նոր նախարարը, կը խորհի վերահաստատել զայն, իբրեւ ապահովագոյն միջոց Ռուսիոյ եւեւմտից իսանգարեալ հաւասարակշռութիւնը վերահաստատելու։ Մի քանի լրագիրք, մասնաւորապէս Նովոսթի, վերջերս անպատատ լեզուաւ խօսած էին այս մասին, և Պ. Վիթթէի խորհուրդք չատ քննադատուած էին։ Բայց չէր կարծուեր որ Պ. Վիթթէ անգոհացուցիչ պիտի գտնէր այսպիսի եւմտագիտական ու սեղանաւորական վիճաբանութիւն մը։ Ի մի բան, Պ. Վիթթէի առաջին գործը նաստատուր մեկնութիւն չի վերցներ, կ'ըսէ Փեթերսպուրկէ առ Թայմզ ուղղեալ հեռագիր մը։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻ ամերիկեան պատուիրակներուն արուելիք հրահանգները պատրաստելու վրայ է Նախագահ Հարիսոն։ Ցայտնի է թէ, ըստ վերջնական որոշման, Հանաժողովը պիտի գումարի Պրուսելի մէջ։ Ամերիկայի պատուիրակաց գլխաւոր նպատակակէտը պիտի լինի թէ՝ ոսկին և թէ արծաթն հաւասարապէս գործածելի հռչակել տալ, և ըստ կարելւոյն արծաթի համար նպաստաւոր սակ մը կամ հաւեմատութիւն մը ձեռք բերել սկսելոյ նը-կատմամբ։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ մէջ շատ աղուր եղան Լիլի հանդէսք, ի պատիւ այն քաղաքութեան և միասիրտ միաբան ընդդիմութեան որով 100 տարի յառաջ Լիլի քաղաքացիք դիմադրեցին Ֆրանսայի դէմ դաշնակցեալ բանակներուն պաշարման, և պանոնք հարկադրեցին Լիլի պաշարումը բառնալու։ 1793 ի չարժման ամենէն պայծառ և ամենէն անբիծ կէտերէն մին էր այս, զոր համաձայնութեամբ կը տօնեն ամեն կուսակցութիւնք անխտիր։ զի յայտնի է թէ 1793 ի չարժումն արատաւոր կէտեր ալ ունեցաւ, որոց վրայ ո՛չ միայն Հանրապետականք և Միապետականք տարաձայնիք են դեռ, այլ և նոյն իսկ Հանրապետականաց մէջ կատարեալ միաբանութիւն չկայ։ Պ. Քառնօ կը նախագահէր Լիլի հանդէսներուն, և պարագաներէն ներշնչուելով իւրսովորական խրատները խօսեցաւ Ֆրանսական պիտերու միացման համար։ Պ. Քառնօ ընդունեց արեւմտեան Ֆիլիպէնկեան նահանգի կառավարիչ Պառոն Ռիւգէթ, զոր Լէոբոլտ թագաւոր դրկած էր զինք ողջունելու, պէտքական սահմանագլխին մօտ գալուն առթիւ։ Պ. Քառնօ շնորհակալութիւն յայտնեց բարեկամական արտայայտութեանց համար զոր Գէլժիոյ թագաւորը կ'ընէ Ֆրանսայի հետ իւր յարաբերութիւններն աւելի մտերմացնելու գովելի փափաքով։ Տեղւոյն կաթոլիկ առաջնորդն ըսաւ թէ կաթոլիկները Լէոն ԺԳ Պապին խորհրդոյ անսալով այլեւս ուրիշ բաղձանք չունին բայց եթէ ամեն Ֆրանսացւոց հաշտութիւնն և համաձայնութիւնն յօդուտ հայրենեաց։ Թէպէտ կաթոլիկ եկեղեցականն Հանրապետութեան խօսք չբրաւ, բայց հրեայ բարոյնին երախտագիտութիւն յայտնեց Ֆրանսական Առաջին Հանրապետութեան, Հրեայները Ֆրանսայի քաղաքացի հռչակելուն և ուրիշ Ֆրանսացիներու հաւասար իրաւանց արժանացնելուն համար։ Բոզոքականաց հովիւն եւս աւելի ազատական երեւցաւ։ և Ջերմապէս խնդակցեցաւ Պ. Քառնոյի ազատամիտ և խիստուն վարչութեան։ 500 քաղաքապետներ և գիւղապետներ Պ. Քառնոյի ձեռքը թոթուեցին, որ 4,000 ֆր. նպաստ զրկեց աղքատաց և կարօտեալց։ 600 ֆր. ալ տեղւոյն հիւանդանոցին տուաւ։ Պատմական թատր, ջահանգուցիչ, հանրային նուագածութիւնք, հացկերոյթ, նուագահանդէս, հրախաղութիւն, բան մը պակաս չթողուցին զուարթամիտ Լիլցիք, որք եռանդակից բաժակներ պարպեցին իրենց քաջարի մեծ-հայրերուն ի պատիւ։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ նախկին սպանիական գաղթականութեանց մէջ շարժումներ և հակառակ շարժումներ վերջ գտնելիք չունին։ Պրազիլիոյ, Բիւրեի և Կեդր. Ամերիկայի դէպքերը չեն մոռցուած, և ահա Վենեսուելա ժամանակ մ'ի վեր չատ չփոթ վիճակի մէջ կը գտնուէր։ Օրուան նախագահը մինչ այնպէս կը ծանուցանէր թէ իւր զօրքեր յաղթական հանգիստանալու վրայ են։ Բայց ի վերջոյ հակառակ կուսակցութեան պետն իւր մարդերով հասաւ Բարբաս մայրաքաղաքն, յանուն օրինաւորութեան, անտի փախած գտաւ նախագահն, և գործոց ղեկն իւր ձեռքն առնլով, սկսաւ նոր կարգ ու կանոն մուծանել, մինչև որ խորհրդարան մ'ընտրուի, և վերջնական ընտրութիւն ըլլայ նախագահի։ Առ այժմ երկիրը չփոթ է տակաւին, Սպանիոյ դեսպանը թշնամանուեր է, և աւարառութիւնք կը ծանուցուին։

ԹԷՆԻՍԸՆի վրայ գրելով, Ֆիկառոյի մէջ յօդուածագիր մը կ'ըսէ։ — Երբ, երկու տարի յառաջ, մեռաւ Ռոպերդ Պրուսնին, զինք ողբացին չատ մը պատասուներ, բնազանցագէտներ, ու պառաւ աղջիկներ, որք չատ կան իւր երկրին (Անգլիոյ) մէջ։ Գաղափարներու մեծ խառնակիչ մ'էր, երբեմն նաև նրբամիտ հոգեբանմը, բայց քանատեղծի արհեստն ընտրած էր, և միշտ քանատեղծ մ'եղաւ։ Զ'Ղորտ Թէնիսն որ մեռաւ՝ պիտի լան ամեն անոնք, որք թէ կանայք, աշխարհի ամեն կողմն, որք կը հասկնան իւր գրած լեզուն։ Ցուզարկաւորութիւնն որ կը պատրաստուի՝ վերջին մեծարանքը պիտի ըլլայ՝ բովանդակ ժողովրդի մը կողմէ առ քանատեղծն և առ Բանատեղծուն։

—)(161)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՌԻԳՊՈՒՈ

ՍԱՆՏՐԻՅԵՈՆ

ՄԱՍՆ ՋՈՐՈՐԴ

ԾԻԱԾԱՆԸ

Եւ ագարակապանն, որ կը տեսնէր թէ ցորենի վաճառականն որքան կը հետաքրքրուէր Սանտրիյեոնի մասին, պատմեց թէ ինչպէս, յունուարի ցուրտ գիշեր մը, գտած էր խեղճ կինը ձիւնին մէջ փռուած, փայտացած, սառ, անկենդան։

—Շատ արտաչարժ են ատոնք, պարոն Լանտրի։ տեսէք, զիս լացուցիք։

Արդարեւ, Ժան Լէկրան խոշոր արցունքներ կը թափէր։

Ծիշը պարպած էին։

—Շատ անորժեցայ ձեր ընկերակցութենէն, պարոն Լանտրի, յարեց Ժան Լէկրան տոքի եկնելով։ բայց ատենը կ'անցնի և ստիպուած եմ բաժնուիլ ձենէ։

—Իսկ այս երկրորդ չի՞ը։

—Մառանը պէտք էր որ մնար։ ուրիշ մեծ օրուան մը համար պահեցէք դայն, պատասխանեց Ժան Լէկրան, ագարակապանին ձեռքը սեղմելով։

Երկու մարդերն իրարմէ բաժնուեցան։

Թ

ԲՆԱԳԱՒԱՌԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ժան Լէկրան դէպ ի Բլիզ ուղղուեցաւ արագաքայլ, աչուըներովը Կապրիէլը փընտռելով, որ ըսած էր իրեն։ «Պիտի երթամ ձեզ սպասեմ գետակին եղրն։» խաղցոն նչմարեց մարդկային ձեւ մը յորում ճանչցաւ այն զոր Սանտրիյեոն կ'անուանէին։

Իր կարմիր չփակն ու գունագոյն շրջաղգեստն աչքի կը զարնէին Բլիզը եղերող ուռենիներու և լաստենիներու խիտ թուփերուն մութ կանանչ յատակին վրայ։

Ժան Լէկրան ուղղակի դէպ ի Կապրիէլ գնաց և անմիջապէս անկից քանի մը քայլ հեռի գտնուեցաւ։

Անիկա ընդ առաջ եկաւ և բռնելով անոր կարկառած երկու ձեռները։

—Ա՛հ, գոչեց, երջանիկ եմ, շատ երջանիկ զձեզ տեսնելուս։ Այնքան տարիներ անցնելէ ետք, Ժան Լէկրան, երբէք չեմ տեսած մին այն անձերէն զորս կը ճանչնայի ժամանակով, և ինչո՞ւ չըսեմ, զորս սիրած եմ։

Եւ ըստ որում Ժան Լէկրան իրեն կը նայէր վշտագին կարեկցութեամբ, Սանտրիյեոն գուշակեց անոր միտքը։ Բաղցր և տխուր ժպիտ մը ունեցաւ և յարեց աչխուժով։

—Ագարակին մէջ իմ վրաս խօսեցա՞ն։

—Այո, և պարոն Լանտրի ըսաւ ինձ թէ իր կինն և ինք մեծ սէր ունէին ձեր վրայ։

—Իրաւ է, բարի եղած են Սանտրիյեոնին համար։

—Այդ անունը տուեր են ձեզ։

—Չէի յիշեր իմ անունս երբ ագարակ ընդունուեցայ ձմրան ցուրտ գիշեր մը։ Ը-սի՞ն ձեզ թէ ինչպէս Պ. Լանտրի և իր ազնիւ կինը ճամբուն վրայ կիսամեռ գտնելնէն ետք զիս, ի կեանս դարձուցին։

—Այո, ագարակապանը պատմեց ատիկա և ես լացի։

—Միշտ բարի էք Ժան Լէկրան։ Բայց ուրիշ ի՞նչ ըսին իմ վրայօքս։

—Բայց...։

—Չէք համարձակիր պատասխանել։ Ձեզի ըսին թէ Սանտրիյեոն խեղճ յիմար մըն է։

—Կապրիէլ։

—Ապահով եղէք, Ժան Լէկրան։ եթէ միշտ կատարելագործ չեմ վայելած մտաւորական կարողութիւններս, այսօր և քանի մը օրէ ի վեր խելքս բոլորովին գլուխս է։

«Հրա՞շք մը զոր Աստուած ըրաւ ինձ համար։ Խենդեցայ, իրաւ է, և տարտամ կերպով կը յիշեմ յիմարանոցի մը մէջ փակուած ըլլալս։ Ասիկա գիտէ՞ք, Ժան Լէկրան։

—Իմացայ, Կապրիէլ։

—Շատ կեցա՞ց յիմարանոցը։

—Մօտ հինգ տարի։

—Ա՛հ, հինգ գիտեմ տարիքս։

—Երեսունեւմի տարու էք Կապրիէլ, և ես քառասունեւհինգ։

—Այո, այդպէս է, երեսունեւթ տարու։ Հիւանդանոցէն փախայ, կը յիշեմ։ բայց չեմ կրնար ըսել թէ ի՞նչպէս և ինչո՞ւ։

—Մանրաքննին խուզարկութիւններ ըրին ձեզ գտնելու համար, Կապրիէլ, բայց ապարդիւն մնացին։ Այն ատեն կարծեցին թէ խեղդուած էք գետակի մը մէջ կամ տմուտ փոսի մը խորը։

Կապրիէլ երկար հառաչ մը արձակեց։

—Վերջապէս, յարեց Ժան Լէկրան, կարծուեցաւ թէ մեռած էք և մինչեւ այսօր այնպէս կը կարծուի։

—Եւ մոռցած են զիս, ըսաւ Սանտրիյեոն տխրութեամբ։

—Օ՜հ, ամենեւին։ խիստ շատ անգամ ձեր վրայ մտածեցի, Կապրիէլ։

—Ցաւելո՞ւ համար վրաս։

—Այո, այդ միայն կրնայի ընել։

—Ցիմարանոցէն փախչելէս ի վեր, Ժան Լէկրան, և մինչեւ հիմա, Նախախնամութիւնն անդադար հսկած է վրաս։ Ինքն է զիս Վերբրէի ագարակն առաջնորդողը։ Բայց արդէն, Լանտրիներու տունը չեկած, բանականութիւնս քիչ մը տեղն եկած էր։ Տիկին Լանտրի հետս աղէկ վարուելով, կրցաթիս չափ հանդիստ և երջանիկ եղայ, որով բարւոքումը չարունակեց։ ա՛լ չկային այն յուզումներն որոցմէ կը սարսափէի։ բոլոր էութեանս մէջ վերանորոգիչ և բարերար հանդարտութիւն մը զգայի։

«Մանկամարդ աղջիկը, որ եկած է բընակիլ Մոնտրաժէի դղեակն և զոր սկսայ սիրել, առանց պատճառը գիտնալու, մեծապէս նպաստեց բանականութեան այս կատարեալ դարձին, որուն վրայ ամեն մարդ ուրախ էր։

«Բայց յիշողութիւնն է, օ՛հ, յիշողութիւնը··· հակառակ ըրած ամեն ջանքերուս, անկարելի կ'ըլլար ինձ գտնել խեղճ գլխուս մէջ սոսկալի դէպքեր որք ծանօթ են ձեզ։ և միշտ, ա՜ւ՞ղ, չեմ յաջողեր յիշել թէ Կապրիէլ Անկլատ կ'անուանէի և թէ Շարմիկեոն ծնած էի։

«Վերջապէս, հրաչքը կատարուեցաւ։ Նման հրդեհի մը լոյսն որ յանկարծ կը փայլի մութ գիշերին մէջ, մեկէնիմեկ լուսաւորութիւն մը յառաջ եկաւ գլխուս մէջ։ կը յիշեի, յիշողութիւնս տեղն էր եկած։ Ստուգած գիտցած էր վրաս։

«Ա՜հ, Ժան Լէկրան, այն պահուն ի ծունր և ձեռնամած, ուրախութեան և երախտագիտութեան ի՞նչ աղաղակ մը արձակեցի դէպ ի երկինք։ Կը հասկնա՞ք, անէութենէ դուրս կ'ելլէի, կեանքի մէջ կը մտնէի, յարութիւն առած էի։

«Ա՛լ չէք տարակուիր, այնպէս չէ՞, հիմակ կը հաւատա՞ք որ խելքս գլուխս է։

—Այո, Կապրիէլ, և չեմ կրնար ըսել զգացած բոլոր ուրախութիւնս։

—Պ. Լանտրի և իր կինը տակաւին չեն գիտեր որ խելքս գլուխս եկած է։

—Ինչո՞ւ չէք խմացուցած անոնց բան մը որ երջանիկ պիտի ընէր զիրենք։

—Ցառաջիկային պիտի խմանան։

—Ինչո՞ւ անմիջապէս չիմանան։

—Կը սպասեմ, սպասելու եմ։ դէշ կամ աղէկ, պատճառներ ունիմ։ խոստում մը, երդում մը եթէ կուզէք, զոր ես ինձ ըրած եմ։

—Կապրիէլ, չեմ հասկնար։

—Զէք կրնար հասկնալ։ նորէն կ'ըսեմ, Ժան Լէկրան, պատճառներ ունիմ···։ Այն օրն երբ ըսեմ Շարլոթ Լանտրիին։ «Ես Կապրիէլ Անկլատն եմ», անմիջապէս բաժնուելու եմ ագարակէն։

—Ինչո՞ւ համար։

—Երթալ նետուելու համար անոնց բազուկներուն մէջ զորս կը սիրեմ և որք լացած են վրաս։ Լաւ ուրեմն, կուզացունեմ այդ վայրկեանն որ երջանկութիւն մը պիտի բերէ ինձ որուն կը բաղձամ։ Այսօր իսկ չանկնելու համար մեծ ձիգ կը քանեցունեմ վրաս։ բայց պէտք է որ տակամ։ ժամանակ մը եւս ագարակին մէջ իմ ներկայութիւնս անհրաժեշտ է։

—Եթէ այդպէս է, Կապրիէլ, ա՛լ ըսելիք չունիմ։

Սանտրիյեոն պահ մը լուռ մնաց։ Կուրծքը կուռէր, ճնչուած։ հիմակ յուզումն անոր կոկորդը կը սեղմէր։

—Ժան Լէկրան, յարեց չնչատ ձայնով, իր նախկին սիրահարին բազուկին կրթնելով, հարցումներ ունիմ ձեզ ուղղելիք։

—Մտիկ կ'ընեմ, Կապրիէլ, պատրաստ եմ ձեզ ունկնդրելու։

—Անդին ամենուին տեղեկութիւն չունիմ։ չատ տարիներ անցած են, և անձկութեամբ կը մտածեմ թէ ի՞նչ անցած դարձած է ի Շարմիկեոն։ Ժան Լէկրան, իմիններուս վրայ խօսէցէք ինձ։ Նախ մօրս, խեղճ մօրս վրայօք, ընտո՞ր է։

Ժան Լէկրան, պահ մը վարանելէ ետք, տխրութեամբ պատասխանեց։

(Շարունակ.)

թիւն մատուցեալ միաձայն։ Չի ամենէն նրբաճաշակ գրագէտք այս առթիւ իրենց վիշտերը պիտի միացնեն գործակիցներու և գեղջուկներու վշտին, և դարուս ո՛չ մէկ բանաստեղծն, Անգլիոյ մէջ կամ ուրիշ երկիրներ, այնչափ բախտաւորութիւն չի կրնար ակնկալել այլ եւս—Իբրեւ Պատկառոր Բանաստեղծ Թէնիսընի նիւթական չահը մեծ բան մը չէր։ տարեկան 100 ոսկի և տակառ մը անոյշ գինի իւր բանաստեղծութեան պէսնայոյ։—Թէնիսըն մեռաւ իբրեւ խնամուն և իբրեւ բանաստեղծ։ Ականատես մը սապէս կը նկարագրէ իւր մահ։ «Մեռելական սենեակը խորին մթութեան մէջ թաղուած էր, զոր կը մեղմացնէր լուսնի լման ճառագայթ մը որ մեռելոյն անկողնին վրայ երկարելով՝ կարծես լուսապակ մը ձեւացուցած էր անոր ճակատին վրայ։ Եւ իւր մահ այնքան նման էր քնոյ որ ընտանիքն ո՛չ որ հակցաւ մեռած ըլլալը, մինչեւ որ բժիշկն խմաց տուաւ։ Գեղեցիկ եւ բանաստեղծական մահ գեղեցիկ բանաստեղծի մը համար։

ԳԵՐՄԱՆԻ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻՆ Ի ՏԱՀՈՒԷ։

—Ֆրանսացւոց կասկածները լիուլի հաստատուած են։ Գերման ձեռքեր ի Տահոմէ Ֆրանսական զինուց դէմ շարժած են։ Անժխտելի կերպիւ ստուգուած է թէ Տահոմէի Պէհանզին թագաւորն իւր Քրուբի թնդանօթներն և արագահարուած հրացանները գնած է Համբուրգի տունէ մը, որոյ անունն իմանալով, Ֆրանսական կառավարութիւնն հաղորդեր է Գերմանիի կառավարութեան, յայտնելով որ իրենց մէջ խաղաղութիւն պահող կառավարութեանց չի նեղուիր թող տալ որ իրենց հպատակներ իրարու թշնամեաց դէնք հայթայթեն, մանաւանդ որ Ափրիկէի բնիկներուն դէնք ծախելն Եւրոպացւոց և Ամերիկացւոց արգիլուած է Պրուսէլի ափրիկեան Դեսպանախորհրդոյն որոշմամբ։ Գերման կառավարութիւնը խոստացեր է քննել գործը, բայց Համբուրգի հնոտանի արգելք եղած է քննութեան յառաջ տարուելուն։ Ֆրանսացիք մինչեւ իսկ կը գանգատին թէ Տահոմէի թագաւորին զօրաց սպայներն ևս մասամբ Եւրոպացիք են, բայց ասոնցմէ ո՛չ որ դեռ Ֆրանսացւոց ձեռքն ինկաւ, թէպէտ չինուող ամրութիւնք և զօրաց արուեստական չարժմունք Եւրոպեան ձեռք մը կենալն որոշ կը ցուցնեն։

ԽՊՏԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Ռիւթերի Գործակալութիւնը Գահիրէէ Հոկտ. 9 թուով հետեւեալը կը հեռագրէ անգլ. լրագրաց։

«Խպտիներու Պատրիարք կիւրեղի և իւր հասարակութեան միջեւ ծագած վէճը մեծապէս ուշադրութիւն կը գրաւէ թէ՛ մահմէտական և թէ քրիստոնեական մէջ։ Այս վէճ Արեւելից ուրիշ կողմերն ևս Եկեղեցեաց վրայ կարող է ազդել։

«Պատրիարքը չուզեր ճանչել հասարակութեան ընդհանուր ժողովոյն իրաւունքը՝ դպրոցներու, կտակներու և այլ գործոց վարչութեան մասին։ Պատրիարքն, որ այս ժողովոյ ի պաշտօնէ նախագահն է միանգամայն, նախագահութենէն հանուելով, քաշուեցաւ իւր վանք։ Իւր գլխաւոր խորհրդական Ալեքսանդրիոյ արքեպիսկոպոսին նկատմամբ ևս նոյնպէս տնօրինեցաւ։ Ասիութի եպիսկոպոս Աթանաս հրաւիրեցաւ՝ ժողովոյ նախագահութիւնն ստանձնելու։ Բայց մեկնումէն յառաջ Պատրիարքը քանդրեց զԱթանաս, և հասարակութեան հրաւէր կարգաց վաւերական չձանչել անոր տնօրինութիւններն։ Հեղինակութիւն ունեցող կարգ մը անձինք կը հաւատան թէ այս քանդրանք վաւերական ոյժ չունի, զի Եկեղեցւոյ կանոններով դրուած պայմաններէն ո՛չ մին գործադրուած է։ Պատրիարքի կուսակցութիւնն ալ կը պնդէ թէ քանդրանքի արտասանումն իսկ բաւական է վաւերականութեան։ Զայս կարեւոր կէտ որոշելու համար եպիսկոպոսաց Սինոդ մը հաւաքեցաւ, բայց երկու կուսակցութեանց սաստիկ հակառակութեան բերմամբ, ո՛րոշում չտրուեցաւ, եւ եպիսկոպոսունք դարձան իրենց թեմերը։

«Ինդրին հիմա սա վիճակի մէջ է։

«Ժողովը կը շարունակէ մատակարարել հասարակութեան աշխարհական գործերը, որք իւր իրաւասութեան սահմանին մէջ են, նախագահութեամբ Աթանաս եպիսկոպոսի։ Բայց այս եպիսկոպոս չի մասնակցիր մայր-եկեղեցւոյ պաշտամանց, և իւր ձեռնադրութիւն պիտի տեւէ ցորչափ քանդրանքի վաւերականութեան մասին վճիռ մը չորոշուիր։ Մաս մը Խպտիներ դադրեցուցին մայր-եկեղեցի յաճախելն, և յունական օրթոտոքս եկեղեցին կ'երթան, բայց ստուար մեծամասնութիւնը կը յաճախէ մայր-եկեղեցին և միւս խպտի եկեղեցիները։ Մկրտութիւնք, ամուսնութիւնք, և.ն. ի գործ կը դրուին եկեղեցական իշխանութեանց կողմէ, առանց հակառակութեան։ Ժողովոյն համախումբ ստուար մեծամասնութիւն են, բայց պատրիարքական կուսակցութեան գլխաւորք ևս մեծ ազդեցութեան տէր են, մանաւանդ ստորին և ռամիկ ժողովրդեան մէջ։ Ոչ մէկ կողմ առայժմ բան մը կ'ընէ, և կը յուսայուի որ համբերութեամբ և խոհեմութեամբ երկու կողմին համար գոհացուցիչ իրաւախոհութիւն մը կ'ըլլայ ի վերջոյ։»

* * *

Խպտիներն ինչ ինչ դաւանութեանց մասին բաժանեալ են օրթոտոքս եկեղեցիէն, բայց յունածէս են։ Կը պատկանին Սրբոյն Մարկոսի Աթոռոյն (Ալեքսանդրիոյ Պատրիարքութիւն,) և իրենց բաժանումէն ի վեր, Ալեքսանդրիոյ յունական Պատրիարքութեան քով խպտի Պատրիարքութիւն մ'ևս կայ Ալեքսանդրիոյ։ Բազմաթիւ եպիսկոպոսական թեմեր ունին Խպտիք, որք Եգիպտոսի ընկիներ են, և մէկ-մէկ ու կէս միլիոն կը հաշուին։

ԱՂԳԱՔԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Քաղաքական ժողովն իւր անցեալ չորեքշաբթի օրուան նստին մէջ նոր ընտրութիւն կատարած էր Միացեալ Ընկերութեանց Նորընտիր Տնօրէն ժողովոյ չորս անդամոց տեղ։ Կը լսենք թէ այդ չորս նոր անդամներն ևս հրաժարական մատուցած ըլլալով, Ամեն։ Ս։ Պատրիարք Հայրը կրկին անդամ հրաւիրած է զանոնք ընդունիլ այդ պաշտօնը։

Գահիրէէն կը գրեն մեզ սեպտեմբեր 23 թուականաւ։

Անցեալ 12/24 ին շաբաթ օրը Եգիպտոսի առաջնորդ Գեր։ Տ։ Գէորգ Ծ։ վարդապետ Իւթիւճեան Ազեքսանդրիայէն այս տեղ ժամանեց։ Ն։ Գերապատուութեան ի քաղաքիս ներկայութեան կարեւորութիւնը կարի զգալի էր։ Միրալիր և արժանավայել ընդունելութիւն մը կատարուեցաւ իւր ժամանման օրը։

Երկրորդ Խաչվերացի սրբազնագոյն տօնին օրը, Ս։ Պատարագ մատոյց և քարոզութեամբ մխիթարեց բարեպաշտ ժողովուրդը, որ խուռն բազմութեամբ փութացած էր յեկեղեցի։

Նորին Գերապատուութիւն օրուան տօնը բացատրելէ վերջ՝ իւր յիշվիճանին ուղեւորութեան, մանաւանդ Ամենայն Հայոց Կաթուղիկոսի ընտրութեան նկարագիրն ըրաւ, զոր խորին ուշադրութեամբ և գոհունակութեամբ մտիկ ըրաւ ներկայ ժողովուրդը։

Գեր։ Իւթիւճեան Հօր առաջին գործն եղաւ օրինաւորապէս վերակազմել տեղւոյս վարչական ժողովները, որք գրեթէ կազմալուծեալ վիճակի մէջ կը գտնուին, և առ այդ ինն չեղոք անձերէ բաղկացեալ ընտրողական ժողով մը կազմեց, որ արդէն գործի ձեռնարկած է։

Կը սիրեմք յուսալ թէ ի մասոյ պիտի կրնամք աւետել ընտրութեանց գոհացուցիչ արդիւնքը։

Արմաշու Դպրեվանուց ներքին տեսուչ Արժ։ Եղիշէ Ծ։ վրդպ։ Դուրեան ակէ քանի մը չաբաթ առաջ հրաժարագիր ղրկած էր Խնամակալութեան՝ անձեռնհասութիւն առարկելով գպրոցական մասին իր վրայ պարտականութիւնները գոհացուցիչ կերպով կատարելու։ Բայց Խնամակալութիւնն յատուկ դրով մը վստահութիւն յայտնած ըլլալով համակրելի ներքին Տեսչին, անցեալ շաբաթու Ն։ Արժանապատուութիւն երկրորդ նամակաւ մը ետ առած է իւր հրաժարականը։

Ուրիշ մէկ քանի միաբանաց ալ հրաժարականը թէեւ յիշուած է, սակայն կը կարծենք թէ այս պահուս ո և է խնդիր չէ մնացած։

Քաղաքական ժողովը վաղը ի նիստ պիտի գումարի Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ։

Ռուսական և Տնտեսական Խորհուրդներն ևս նոյն օրն ի նիստ պիտի գումարին ի խորհրդարանի Ղալաթիոյ։

ՀՆՈՒԹԻՆ ՀՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ։ — Իւլայի առաջին ասպետն արուեցաւ գաղթականաց յանձնաժողովոյ անդամներէն Շապիր էֆէնտի։

Իւլայի երկրորդ ասպետն՝ Ներքին գործոց Նախարարութեան դիւանատան տնօրէնի օգնական Մէհմէտ պէյի, Եվգաֆի Նախարարութեան վարչական ժողովին անդամ Ազիզ Մահմուտ էֆէնտիի և Ադրիանուպոլսոյ կեդրոնական նախնական դատարանին առաջին նախագահ Բաթիզ պէյի։

Սանիյէի երկրորդ ասպետն՝ եպարքոսական թղթակցութեանց դիւանի քարտուղարներէն Իհսան պէյի և Բ. Դրան դիւանատան քարտուղարներէն Զիւհա պէյի։

Սալիսէի ասպետն՝ Պետական Խորհրդոյ Ներքին ճիւղին օգնական անդամներէն Մէհմէտ Ֆադլ Պէյի։

Դոսօշլայի Եէնիբաղար գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Միլիքիէ վարժարանին շրջանաւարտներէն Խուսրէվ պէյ։

Պրուսայի Ա.յվալիք գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Թէվֆիք պէյ, գայմագամ Քիրմասթիի, և իրեն յաջորդեց Մահմուտ պէյ, գայմագամ Ա.յվալիքի։

Առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Գաղթականաց յանձնաժողովոյն գեր-նախագահ Պէհճէդ պէյի։

Երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ նոյն յանձնաժողովոյ անդամ Ֆէհիմ պէյի և թղթակցութեանց տնօրէն Իհսան պէյի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Սֆաքիէի (Կրէտէ) յոյն եպիսկոպոս Տ։ Օմինոսի։

Զորրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Ափրիկեան Տրիպոլսոյ զօրաբաժնին առաջին բժիշկ գնդապետ Բիղա պէյի։

Զորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Ներքին գործոց Նախարարութեան դիւանատան քարտուղարներէն Նիզամէտտին պէյի, գաղթականաց յանձնաժողովոյ քննիչ յանձնախումբին տնօրէն Նէշէթ պէյի և Ֆրանսայի Քայլ գործարանին Կ։ Պոլսոյ ներկայացուցիչ Պ։ Բրիարիի։

Ի ԿԱԶԵՍ. ՊԱԼԱՏ։ — Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն և Ներքին Գործոց Վսեմ. Նախարարն երէկ կայս. պալատ երթալով ստացան Վեհ. Սուլթանի հրամանները։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ։ —Սպանիական դեսպանն երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին, Արտաքին գործոց Վսեմ։ Նախարարին և Վսեմ։ խորհրդականին հետ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՈՒՄՈՒՆՔ։—Առողջապահական Վարչութիւնն՝ հընտախի դէպքերու վրայ հետեւեալ տեղեկագիրը մատուցած է կայս։ պալատն առաջին քարտուղարութեան։

Թուական	Դէպք	Մահ	Տեղ
Հոկտ. 3	33	11	Բէյթա
» 4	27	12	»
Սպ. 17էն 1 հկ.	182	119	Թօրխի նահանգ Ռուսիոյ
Հոկտ. 2	4	2	» »
Սպ. 27էն 5 հկ.	10	3	Դավրէժ
»	12	5	Թէհրան
»	35	12	Վէրաձին
»	60	35	Ղազուին
»	80	26	Պուրճուա
»	70	25	Նէհավէնտ
»	65	22	Տէհվէթաթաժ
Հոկտ. 3	12	7	Կարին
» 4	6	4	»
» »	6	6	Զիթիլիք գիւղ
» »	—	5	Օգնի
» »	—	2	Սթաղլուք
Սպ. 1էն 4 հկ.	30	12	Իլիճէ
Սպ. 23էն 2 հկ.	4	3	Սալիֆ (Եէմէն)

Մարսիլիոյ մէջ հոկտ. 2ին մարդ մը մուռ է հնտախի նմանութիւն ունեցող փորհարութենէն։ Հոկտ. 3ին ուրիշ դէպք չէ պատահած։ Մարսիլիոյ ու շրջակայից մէջ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ է։ Երէկ գիշեր երկաթուղւոյ կառախումբով ի Ծիրը Մուսթաֆա Փաշա՝ 20 ուղեւորներ ժամաներ և քարանթինի ենթարկուեր են։ Երէկ Դօսօվայի Դարագօլ մաքրանոցը՝ 22 ուղեւորներ ժամաներ և ի Զիպէֆչէ 27։ Այդ ուղեւորք քարանթինի ենթարկուեր են։ Ճիրը Մուսթաֆա Փաշայէն՝ 27 և Զիպէֆչէէն՝ 23 ուղեւորներ քարանթինի պայմանաժամն աւարտելով ազատ անցագիր ստացած են։ Այդ մաքրանոցներուն ինչպէս նաեւ Վանայ նահանգին մէջ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ է։

Հոկտ. 4ին ի Թալամ քարանթինա ապասող 485 նաւաստաց և ի Սինոպ՝ 263 նաւաստաց և 678 ուղեւորաց ինչպէս նաեւ քարանթինի շրջանի պահապան զինուորաց առողջական վիճակն և Սինոպի ու շրջակայից մէջ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ է։

5 հոկտեմբեր ՆԱԽԱԳԱՀ
Առողջապահական ժողովոյ

— Տրապիզոնի կուսակալութիւնը հոկտեմբեր 5 թուականաւ հեռագրած է թէ մաքրանոցներուն ու նահանգին ամեն կողմերուն մէջ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ է։

ԵԼՄՍԱԿԱՆ Վսեմ։ Նախարարին նախագահութեամբ յանձնաժողով մը ի նիստ գումարեցաւ երէկ Մալիյէի պաշտօնատան մէջ և ի մասոյ հրապարակ հանուելիք մանր գրամներու նկատմամբ խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ՎԵՀ։ ՍՈՒԼԹԱՆն հրամայած էր որ թէ՛ իրեն մատուցուած և թէ Բարձր։ Մեծ-Եպարքոսին կողմէ յատուկ դրով կառավարական պաշտօնատանց յանձնուած ադրեսագրերու և այլ գրութեանց նկատմամբ կատարուած գործողութիւնները մանրամասնութեամբ իրեն մատուցուին։ Արդ, կառավարական պաշտօնատունք սկսած են գործադրել կայս։ սոյն իրատէն և պատրաստուած տեղեկագրերն ի մասոյ Վեհ։ Սուլթանին պիտի մատուցուին Բարձր։ Մեծ-Եպարքոսին միջոցաւ։

ԱՐՈՒԽ։ — Քաղաքապետութիւնը ի նկատի առնելով ածուխի գնոյն անժամանակ բարձրացումը և տեղեկանալով որ ի Զաթալճա չահախնդիր անձինք ոմանք բազմաքանակ ածուխ գնելով մթերած են ձմեռուան եղանակին մէջ բարձր գնով վաճառելու համար, մէկ քանի պաշտօնեայներ ղրկած է ի Զաթալճա հարկ եղած քննութիւնները կատարելու և չահախնդիրներու կողմէ մթերեալ ածուխները մայրաքաղաքս ղրկելու համար։ Այդ պաշտօնեայք անդ երթալով, ամփոփութեամբ տեղւոյն կառավարիչ ճէվատ պէյի, հարկ եղած քննութիւնները կատարած և սկսած են հետզհետէ մայրաքաղաքս ղրկել տալ հարիւր վակօն ածուխ, իւրաքանչիւր վակօնը 7500 օխայէն 750,000 օխա, որք մթերուած էին ի Դապաքճա, ի Սինեքլի և ի Թիւրպէտերէ։ Մոլու ճամբով ևս հետզհետէ նաւերու ածուխ կը ղրկուին։ Տեբրօզէն ալ կառքերու միջոցաւ 400,000 օխայի չափ ածուխ պիտի ղրկուի ասա։

Այդ կողմերու մէջ ածուխի իւրաքանչիւր հարիւր օխան երեսուն—երեսուն երկու ղրուշ է, ատոր վրայ աւելցուելով փոխադրութեան ծախք և այլն, ածուխի գինը մայրաքաղաքիս մէջ քառասուն ղրուշը չպիտի անցնի։

Քաղաքապետութեան պաշտօնեայներէ մին Զաթալճայէն ուղեւորած է ի Դրդրգիլիսէ, ի Վիզէ եւ ի Միսիա՝ ածուխ պատրաստուած վայրերն, անդ ևս քննութիւններ կատարելու համար։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ։—Կայս։ պալատան քիմիագէտ գնդապետ Պոնկովսքի պէյ յառաջիկայ շաբթու Սելանիկ և Զմիւռնիա պիտի ուղեւորի քննելու համար այդ նահանգաց մէջ հանրային մաքրութեան և առողջապահութեան նկատմամբ ձեռք առնուած միջոցները։

—Առողջապահական ժողովն որոշած է որ հնտախին պատճառաւ մաքրանոցները ղրկուող առողջապահական պաշտօնէից ամսաթոշակին վրայ յաւելում մը ըլլայ, որով հազար ղրուշ անկից վար ամսաթոշակ ունեցողները կրկինը պիտի ստանան։ իսկ հազար ղրուշէն վեր ամսաթոշակ ունեցողներուն ալ իրենց թոշակին կէսին համեմատութեամբ յաւելումմը պիտի ըլլայ։

ԱԴՐ։ ՊՈԼԱՅԻՆ կը գրեն թէ նահանգին առևտրական գործերը գոհացուցիչ վիճակի մէջ չեն գտնուիր այս տարի։ արևմտեան հրապարակներուն վրայ արմատաց ստորին գները՝ գործերն յոյժ կայուն վիճակի մը մատնած են։ կարծր ցորենը, բաղդատաբար, աւելի գիւրաւ կը վաճառուի քաղաքացիներուն որք ալիւր կը ղրկեն ի Կ։ Պոլիս։ իսկ կակուղ ցորենին գտած լաւագոյն գինը՝ տեղական սպառման համար վճարուածն է։

Տէտէաղաճի մէջ յանձնուած բերքերուն արտածման գներն են Ֆիլիպէի կակուղ ցորեն, օխան 26էն 26½, փարա, Եամպոլու՝ 28½ էն 29, հաճար՝ 24էն 24½, կարծր ցորեն՝ 31էն 31½, եգիպտացորեն 18էն 18½, օսմ։ ոսկի՝ 100 ղրուշի հաշուով։ Խոզակի վրայ բանուկ գործեր եղան ատիճանաբար բարձրացող գներով, սակայն այժմ տրամադրելի խոզակ չի կայ եւ գները շատ բռնուած են։ Կորեկի գինն է 22էն 22½ օխանոց գրիւը 56էն 58 ղրուշ, ըստ տեսակին, օսմ։ ոսկին 123 ղրուշէն։

ԲԱՐԱՓՈՒՆՔ։— Կ։ Պոլսոյ քարափանց ընկերութիւնը ծանուցած է իր բաժնետէրերուն՝ թէ իրենց բաժնեթղթոց անուանական արժէքին վրայ 2% վճարում մը ընել պարտին յառաջիկայ նոյեմբեր 3ին (Ն։ Տ։)։

ՄԱԽՍՈՒՍԷՒ։ «Արսլան» շոգենաւը կիրակի իրիկուն Սինոպի մաքրանոցին առջև խրեր է։ Շոգենաւին մէջ գտնուած ապրանքները պարպուելով բերը թեթեւցեր և հարկ եղած ալիքաստութիւնները կատարուելով շոգենաւն երէկ իրիկուն ազատուեր է։

ԲԻՇԹԱՒ։ օսմանեան փոխ-հիւպատոս Ֆէրիտ պէյ արտօնութիւն ստացած է արձակուրդով մայրաքաղաքս գալու համար։

ԵՂԵՌՆԱՏԱՍ ատենը հինգ տարուան չղթայակապ աշխատութեան դատապարտած Զէյթուն Պրունի գործարանին դռնապան Մէկմէտ աղան՝ 75 տարեկան ծերունի մը՝ որ իւր երկու խորթ աղջկանց խաբիչէի ու էրինէի պատիւը բռնաբարած էր։ Վճռաբեկ ատեանը վաւերացուցած է այդ որոշումը։

ՍԵԼԱՆԻԿԷՆ կը գրեն թէ քաղաքին տրոյայոյ մէջ փողցաւ երեւան եղած ըլլալով տեղական կառավարութիւնը հարկ եղած առողջապահական միջոցները ձեռք առեր է։

Անցեալ օր Սելանիկի ու շրջակայից մէջ բաւական անձրեւ տեղացեր է ի մեծ ուրախութիւն երկրագործաց, որք ժամանակէ մը ի վեր տիրող երաշտութեան պատճառաւ չէին կրնար վարուցան ընել։

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ։ — Սեղանաւոր Աւետիս Պէչիրեան ու Տիգրան Հուսուսեան էֆէնտիներն ադրեսագիր մը մատուցանելով Հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեան՝ արտօնութիւն խնդրած են թղթատարատանց յանձնուած նամակներու պահարաններն յատուկ և միօրինակ ձեւով մը չինելով վաճառելու։ Ինդրագիրքը առաջարկած են գոյանալիք չահէն մաս մը յատկացնել Համազգային անկեանոցին։

ԵՐԱՇՏՈՒԹԻՒՆ։—Այսրեր, Ադրիանուպոլսոյ և Աբրիպեզատոսի նահանգաց մէջ երաչտութիւն կը տիրէ։ Երկրագործ դասը մտահոգութեան մէջ է, որովհետեւ երաշտութեան պատճառաւ տարեւոր վարուցան կատարուած չէ և եթէ ձմեռը ժամանակէն առաջ սկսի, երկրագործութիւնը մեծամեծ վնասուց պիտի ենթարկի։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ Անկեանոցի չէնքին հարկ եղած քարերը Զմիւռնիացի Հաճի Մուսթաֆա աղա իրեն սեպհական քարահանքերէն ձրիաբար պիտի տայ։ Հաճի Մուսթաֆա աղա այդ մտոք աղերսագիր մը մատոյց երէկ Ներքին գործոց Նախարարութեան, որ ընդունեց նորա այդ մարդասիրական առաջարկը։

ԿԱՌԻՐ ԱՐԿԱՆ մը պատահեցաւ կիրակի իրիկուն Շիշլիի կողմը։ «Ժառանգն տէր Ֆիլօս» հանրային պարտէզին հիւսնդէպ գտնուող գետինը, թլանուելի գծին ուղղութեամբ, մէկուկէս կանգունի չափ փորուած է, կոյուղիներու չինութեան համար։ Շիշլիէն սուրարշաւ դարձող կառք մը ուրուն մէջ երեք հոգի կը գտնուէին, այդ փոսին մէջ ինկաւ։ կառապանն և իր փոխադրած երկու անձինք գետին ցատքեցին, ձիերը թեթեւապէս վիրաւորուեցան, իսկ կառքը չարդուփչուր եղաւ։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ դեսպան Բոլոմպիանօ կոմսը կիրակի գիշեր հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ դեսպանատան խորհրդական Պիդիօ մարքիզին և կցորդ Պ։ Լէվիի։ Այս երկու պաշտօնատարք, որք այլուր փոխադրուած են, երէկ մեկնեցան մայրաքաղաքէս Լայտի շոգենաւով։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ։—Վերջին շաբթուան միջոցին մայրաքաղաքիս մէջ մեռնող անձանց թիւն է 153,—73ն այր և 85ը կին—, որոց 88ը իսլամ, 64ը քրիստոնեայ և 6ն հրեայ։

ՌՈՏՈՍԹՈՑԻՆ երէկ իրիկուն ժամն երկոքին Պոլսոյ նաւահանգիստն հասաւ Մախաուսէի «Թեքիրտաղ» շոգենաւը։ Առաջները Ռոտոսթոյի շոգենաւք կէս օրին կամ իրիկուան կողմ կը հասնէին, բայց յորմէհետ այդ գծին յատկացեալ շոգենաւուց մեքենայք իրենց նախկին կորովը և ուժը կորսուած են, ամեն կողմ խաւար տրած կ'ելլայ արդէն երբ ուղեւորք Պոլսոյ նաւահանգիստը կը մտնեն։ Այդ ժամուն ուղեւորներուն ցամաք փոխադրումը կրնայ շատ մը անպատեհութիւններ յառաջ բերել, մանաւանդ զի Մախաուսէի վարչութիւնը պէտք եղածին չափ թուով լապտեր կամ լամպար չէ դրած շոգենաւին մէջ, գիշերային փոխադրութիւնը լուսաւորելու համար։ Այսպէս, երէկ գիշեր, երբ ուղեւորք Սիրքէճիի առջեւ դուրս կ'ելնէին շոգենաւէն՝ անկարգ ու խառնաշփոթ, մեկ տարեկան աղայ մը, տասներկու տարեկան աղջիկ մը և մարդ մը, մութին մէջ չտեսնելով թէ ո՛ւր կը կոխեն, ծովը կ'իյնան։ Անմիջական օգնութեանց շնորհիւ այդ խեղճերը կազատուին և պէտք եղած գրամանները կը տարուին անոնց։

Մախաուսէի վարչութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի այս անպատեհութեան վրայ, որ կրնայ աղէտալի հետեւանքներ ունենալ։

ՌՈՏՈՍԹՈՑԻ ու Գըրգիլիսէի մէջ կայս։ Իրատէի մը համաձայն Միլիքիէի երկրորդական վարժարաններ պիտի հաստատուին, որոց բացումն ի մասոյ տեղի պիտի ունենայ։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ։—Շաբաթ օրը Պրուսայի Սանտրէլը գաւառակին մէջ երկու անդամ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեր են մին սաստիկ ու միւսը թեթեւ, սակայն ո և է վնաս չէ պատահեր։

—Անցեալ շաբթու Այտընի նահանգին Գարաճասու գիւղախումբին մէջ երկրաշարժի սաստիկ ցնցում մը զգացուելով տասնի չափ տուներ, պատեր և ջաղացք մը փլեր են, սակայն բարեբախտաբար մարդու կորուստ չէ պատահեր։

—Անցեալ շաբաթ առաւօտ Ադրիանուպոլսոյ մէջ ևս երկրաշարժի սաստիկ ցնցում մը զգացուեր է, առանց ո և է վնաս պատճառելու։

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ դեսպան Պ։ Մաւրօկօրտաթօ վաղը մայրաքաղաքս կը հասնի։ Դեսպանին ընտանիքը Ռումանիայէն մեկնած չէ, քարանթինայի պատճառաւ։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒԶ վարչութեան վերջին սեպտեմբեր ամսուան հասոյթք 107,900 ոսկի եղած են, մինչ 1891 տարւոյ միեւնոյն ամսուան հասութից գումարն էր 95,700 ոսկի։

ՈՐԹԱԼՈՒՇ։ — Կատարուած քննութեամբ մը հաստատուած է թէ Պալըքլը, Մաբրի գիւղի, Այթէֆչանոսի ու շրջակայից մէջ գտնուած այգիները որթալուսէն զերծ են։

ԳՕՆԵԱԷՆ կը հեռագրեն թէ էյրի տերէ անուն տեղը տենդ ու ստամոքսի բորբոքման նման հիւանդութիւնք երեւան եկած ըլլալով, բժիշկ ղրկուած եւ հիւանդներու դարմանման ձեռնարկուած է։

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱՅԻ հիւանդանոցի բժիշկներէն հարիւրապետ Վահան էֆէնտի միւնոյն պաշտօնով Ադրիանուպոլսոյ կեդրոնական հիւանդանոցը փոխադրուած է։

ՊԱՇՏՕՆԵԻՑ ԴԱՏԱՍՏԱՆ։— Պետական Խորհրդոյ նախնական դատարանը երէկ դատեց Բերայի թաղապետութեան նախորդ արկղակալ Սելիմ Սբրրի էֆէնտին, որ 850,300 ղրուշ իւրացուցած էր։ Սելիմ Սբրրի էֆէնտի դատապարտուեցաւ երեք ամսուան բանտարկութեան և վեց ամսուան պաշտօնազրկութեան։

ԴԱՒԱՌԱԿԱՆ ոմանց մէջ հանրային օգտին յատուկ ՀՆՇԻալ անտուկներու պարտք ունեցողները խնդրեր են իրենց պարտքը վճարել Թասֆիլէի արժէթուղթով, սակայն նկատելով որ այդ անտուկներու պահանջքը բացառութիւն մը կը կազմեն արժէթուղթով վճարելու որոշումէն, պարտատէրերու այդ խնդիրքը չպիտի ընդունուի։

Գաւառացի հայ երիտասարդ մը՝ հայերէն, տաճկերէն եւ ֆրանսերէն լաւագոյն վիճակ՝ կը փափաքի հայ գերդաստանի մը մէջ դաստիարակութեան պաշտօն ստանձնել։ Փափաքողը խմբագրութեանս կարող են դիմել։
284 1—9

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՏԱՐԲԱԿԱՆ
ՔԷՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
Մէջտ Դ—ՐԷԱՆԷ
235 4—15

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երուսաղէմէն կը գրեն մեզ սեպտեմբեր 18 թուականաւ։

Օգոստոս 31ին քաղաքս ժամանեց վիճակիս աշխարհական պատգամաւորը Ցարութիւն էֆ։ Թորոսեան որ մայիս 5ի ընտրութեան մասնակցելէ յետոյ ի Ս։ Էջմիածին, Կ։ Պոլսոյ Ճանապարհաւ Եւրոպա ուղեւորած էր անձնական տարարութիւնը դարմանելու համար։

—Հեռագիրն անուշա հաղորդեց ձեզ Եաֆա-Երուսաղեմի երկաթուղոյ բացումն որ տեղի ունեցաւ ամսոյս 14ին։ Սոյն հանդիսին ներկայ գտնուելու համար Եւրոպայէն յատկապէս եկող անձանց մէջ կը գտնուէին Թան, Ֆիլոս, Բըրի ժոսնալ և Լա Բոսսա լրագրաց թղթակիցք։ Երուսաղեմայ բոլոր Պատրիարքունք թէեւ հրաւիրեալ էին ներկայ գտնուելու, սակայն բաց ի անգլիայի եպիսկոպոսէն՝ ոչ որ ներկայ գտնուեցաւ հոգեւոր գլուխներէն։

Երկաթուղին սկսած է արդէն Ա։ և Բ։ կարգի ուղեւորներ փոխադրել։ Գիները սակաւին վերջնապէս որոշուած չեն։ առ այժմ Ա։ կարգի տուներու գինն է դուս երէ՛ ֆրանք, իսկ երկրորդ կարգի գինն՝ հինգ ֆրանք 25 սանտիմ։ Կառախումբն ամեն առաւօտ Երուսաղեմէն կը մեկնի ժամը 7ին (Ը։ Ե։) եւ 10ին Եաֆա կը հասնի։ Միեւնոյն կառախումբը Եաֆայէն կը մեկնի միջոցէն յետոյ ժամ 2½ին և իրիկուան ժամ 6ին Երուսաղեմ կը հասնի։ Գծին չինութեան համար եղած ծախքն է, ըստ ոմանց, 600,000 գաղղական ոսկի կամ 12 միլիոն ֆրանք։

Եաֆայէն մինչեւ Երուսաղէմ 7 կայարանք կան։ 1. Եաֆա, — 2. Լիտա, 3. Ռէմլէ, — 4. Սէճատ։ — 5 Տէյր-Ապան։ — 6. Պիդիր։ —7. Երուսաղեմ։ Ամբողջ գիծին երկայնութիւնն է 88 քիլոմէդր, սապէս բաժնուած, Եաֆայէն յէլիտա՝ 19 քիլ։, Լիտայէն ցՌէմլէ՝ 10 քիլ։, Ռէմլէն ցՍէճատ՝ 12 քիլ։, Սէճատէն ցՏէյր՝ 13 քիլ։, Տէյր-Ապանէն ցՊիդիր՝ 23 քիլ։, Պիդիրէն Երուսաղեմ՝ 11 քիլ։

—Օգերը զովանալ սկսան։ Ընդհանուր կերպիւ քաղաքիս առողջական վիճակը լաւ է։

—Ռուսական ընդհ։ հիւպատոս Պ։ Արսենիու, որ արձակուրդով բացակայ կը գտնուեր, ամսոյս 15ին Երուսաղեմ վերադարձաւ։

Վակոպան

ՂԱԼԱԹԻԱ, 6 Հոկտեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈՒՍԱԿԱՌՈՒՈՑ	
3 տարիս Լոնտրայի վրայ	109 ½
3 » Փարիզի »	23
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՓՈՆՍՈՒՆՏՔ	
Երկրի երեսոյ զոյ. Միայ. Դ։ Սէրիի	24 09
Բէյրայի մէջ	— —
Աւաւստուն բացուելեա

ԳԻՐԼԻՆ, 15

Օսմանեան երկաթուղի	92
Օսմ. Ռէժի	187 50
Գոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 290
» Փարիզի »	80 60

ԲԱՐԻԶ ԹԻԹԻ ՊՈՒՐՍ

ԲԱՐԻԶ, 15

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	99 15
Եգիպտական միացեալ	501 25
Օսմ. ընտօլիտ Սէռի Դ.	22 20
Օսմ. երկաթուղի	91 50
Օսմ. Ռէժի	377 50
Օսմ. մաբ. արժեթուղթ	476 25
Բրիօրիթէ Թիւրք	432 50
Պանք Օթոման	605
Օսմանիյէ	— —

ՅԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ՏԱՊԱՆԱԳԻՐ ՄԸ

Այն օրէն ի վեր, երբ Գէորգ Պալատեցւոյն համառօտ կենսագրութիւնը գրելով, նորա անունն ութնեւտասներորդ դարու հայ բժշկական պատմութեան մէջ առաջին անգամ արձանագրելու եռանդն ունեցայ (1), նախ նորա Յաղէպ վերջաց գրքոյկն բժշկական մեծ վաստակին համար, որ անցեալ դարու մեր բժշկական գրականութեան գլուխգործոցն է, երկրորդ նորա պարսկերէնէ ի հայ թարգմանն համար, յորում բժշկական օտար բառից հայերէն մեկնութիւններն այնչափ գեղեցիկ են և սքանչելի, հետաքրքիր էի գիտնալ նորա ծննդեան և մահուան ճիշդ թուականը, և գտնալ նորա քընարանը, երախտագիտական այցելութիւն մը տալու փափաքօք։

Արժ. Տ. Յովհաննէս Հիւնքեարպէ-յէնեան ուսաց քահանայն՝ որ բարեյիշատակ Պալատեցիոյն հաւեղբօրորդին է, յայտնեցաւ հետաքրքրութիւնս, մեծապէս սատարելով փափաքիս լրման։

Արժ. Տ. Հիւնքեարպէ յէնեան Հօր շնորհիւ իմացայ, թէ Պալատեցին թաղուած է Լէյէնէ Գաբէ դրսի գերեզմանատունն Հայոց։ Արժ. Տ. Հիւնքեարպէ յէնեան Հօր տուած մանրամասն տեղեկութեամբք միայն կարողացայ գտնալ այն շիրիմը՝ ուր կը հանգչին ոսկերոտիքը Պալատեցւոյն, և ձեռք բերել նորա Տապանագիրը՝ որոյ մէկ երկու տողը միայն կը յիշէր Հայրն Տ. Հիւնքեարպէ յէնեան։

Յարւոյս Մայիս ամսոյ 18/30ին երկուշաբթի օրը, պատեհ առթիւ Քարակէօմրիւկի կողմերը գտնուելով, յայց ելայ նաև վերոյիշեալ գերեզմանատան, որ շատ հեռի չէր գտնուած տեղէն։ Ժամ ու կէս շարունակ ժուռ գալէ յետոյ, հազիւ կարողացայ պատհիլ ըզձայեալ շիրմին՝ որ յաւերժայիշատակ Պէշճեան Յարութիւն Ամիրայի առատաձեռնութեամբ, գրեթէ դարու մը մօտ ժամանակէ ի վեր կանգուն կը մնայ Գերեզմանատան Արեւմտեան Հիւսիսային կողմը։

Մարմարեայ փառաւոր շիրիմ մըն էր այն, ո՛չ սակայն Պինդեմմնդեայ նոբրոբէան գրչի վեր էրն տաչեալ և ի գոռ-նաչէց փոսկրեայ կանգնեալ։ գրեթէ երկու մէթրի մօտ երկայնութեամբ՝ ուներ մէկ մէթրէ աւելի լայնութիւն և գրեթէ մէկուկէս մէթր բարձրութիւն։ վրան փոքրիկ տառերով փորագրեալ էր սա հետեւեալ Տապանագիրը բաղկացեալ 24 տողերէ, որք Պալատեցւոյն հոգ հմտութեանն հետ և կը յայտնեն նորա ծննդեան թուականն և մահուան տարին։

Արձանագիրս, մերձ յեղծանել, շատ դժուարաւ կարողացայ ընթեռնուլ, բայց կատարեալ ուշադրութեամբ դայն ընդօրինակելով, ներկայացուցի Արժ. Տ. Հիւնքեարպէ յէնեան Հօր, որ հաստատեց թէ ճիշդ էր օրինակս և ինքդրեց որ հրատարակեմ։

Ազգային բանաստէր Աբրահամ էֆ. Այվազեան, որ կենսագրական դրութեամբք դարուս ազգային նշանաւոր անձինքը կը վերակենդանացնէ, իւր մէկ կենսագրականին նիւթ առնելով զԳէորգ Պալատեցին՝ հրատարակեց (2) արդէն Տաղանդէր, զոր առած էի իրեն, բայց անգամ մըն ալ ես կը փութամ հրապարակ դայն հանել Աչէ-Եւի միջոցաւ, ի յաւերժ յիշատակ ՄԵԾԻՆ ՊԱԼԱՏԵՑԻՈՅ, որ 18րդ դարու Հայ գիտնականաց, բանաստէր լեզուագիտաց և թարգմանչաց ամենէն գերազանցը, բազմաեղջերն և ամենէն նշանաւորն եղաւ։

Է

ՄԱՀԱՐԳԱՆ

ՊԱԼԱՏԻՆ ՏՐԻԱՅՈՒՐ ԳԷՈՐԳ ՊԱՏՈՒԵԼԻ

ՏՐ. ՅՈՎԱՆՆԷՍԵԱՆ

Ցամի տեառն 1812

Է՞ր դառնահամբոյր ծայն եղերերգուաց
Պատէ տխրութեամբ՝ ըզդաշտ դամբանաց։
Է՞ր երկնահանդէս մուգայր դպրութեանց
Հեծեն վշտահար։
Զի սլսուանաց սլարծանսն մերազնեայց
Եւ հետասլասլաղ զաղի շուք նախնեաց։
Տաղկընկէց Թօշնի բոյսն բարեզգեաց
Յոր ջահ Հիւնինն ազդել ո՛չ զօրեաց։
Նոր Յանդիսարանն՝ հին յիշատակաց
Նրեկոյ Թանգարան բազմաղան լեզուաց։
Թարգմանիչ տաւից երբայականաց,
Նոյն պարագլուխ, պարսից եւ յունաց։
Այն որ խոյացաւ՝ յեղեր լուսարծարծ
Եթող ի մրեան զիւր կոյտ ոսկերաց։
Այն որ արծանի յաւերժ սաղրենեաց

(1) Տե՛ս «Արեւելք» թիւ 1928, ամի 1890, յուլիսի 2։

(2) Տե՛ս «Մաղիկ» Բ. տարի թիւ 37, 27 յունիս 92։

Ոչ զոյր ցաղդ նորա հետ յիշատակաց,
Մինչեւ բազմերախտ Յարութիւն Պէշճեանց
Յանմահ յիշատակ զայս արձան կանգնեաց։
Վախճանեցաւ 76 ամաց ի Թուին Հայոց ՌՄԿԱ։

Ցայսմի է արդ, զոր Գէորգ Պալատեցին ծնած է յամի Տեառն 1737 և Հայոց ՌՃԶԶ թուին, և վախճանած ի հասակի 75 ամաց, յամ. Տեառն 1812 և Հայոց ՌՄԿԱ թուին, ինչպէս կը կարդամք Տապանագրիս վախճանը։ բայց 1737 տարւոյն ո՞ր ամսոյ մէջ ծընած է այն, կամ 1812 տարւոյն ո՞ր ամիսը վախճանած, գիտելի չէ մեզ առ այժմ։ Թ. Տ. Վ. Ց.

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՔ

Թէ որ չենք զործում մեր մատենադարանի համար, զոնէ մատենադարաններու մասին խօսենք։

ՄԻ ԳՐՔԱՏԱՆ ՇԵՆՔՆ ՈՒ ԿԱԶՄԸ

Մի որ և է ազգ կամ ժողովուրդ կամք ու ջանք ունի զարգանալու և բարեկրթուելու, ինչպէս մենք կամ մեզ նման մի ժողովուրդ, որ իր եկեղեցին և դպրոցն ունի իբրեւ շատ կարեւոր հաստատութիւնք, պէտք է որ ունենայ գրանց չափ կարեւոր և օգտակար համարելով և իր գրքատունը, որտեղ հաւաքուած ու պահպանուած լինին գիտութեանց և դպրութեանց ամեն տեսակ նիւթականները եւ ի հարկին ուսումնասէր անձանց աչքի առաջ դրուին։ Որքան մի մասնաւոր անձ կարողութեան տէր լինի, այսինքն գրամատեր, նա միշտ մի գրքադարան կարող է ունենալ և ոչ գրքատուն. թէեւ նա ունենայ պէտք եղած դրամն ու ժամանակը մարդուս ուսումնասիրութեան ծարաւն անցունելու համար հարկաւոր եղած գրքերը հաւաքելու։ բայց նորէն գրքերը տեղաւորելու համար տան կամ տեղի պէտք պիտի ունենայ։ Ապա ուրեմն շատ փեմական ու վհհանձնական հատատութիւնք են այն գրքատունները, որ մի միայն մի գիրք կամ մի քանի գրքեր պատգամին աչքի առաջը հարիւր հազարաւոր գրքեր կը դնեն։ Մի գրքատան առաջին արժանաւորութիւնն է գրքերով ճոխ լինելը և գրանց տեսակներն էլ ամբողջ ու լիակատար։ Երկրորդ արժանաւորութիւնն է գիտութեանց, ուսմանց և դպրութեանց մէջ զեգերողին հեշտութիւն տալ օգուտ քաղելու այդ գրքատան գրքերէն։ Երրորդ և գլուխ արժանաւորութիւնն էլ է հաւաքուած, նուիրուած և ծախու առնուած գրքերն անարատ պահպանելն ու յետոյեկող սերնդին հասցունելը։

Բայց մի գրքատուն կարգով կանոնով լինելու համար, հարկ է որ տան մէջ հաւաքուած գրքերը մի որ և է դրութեան հետեւելով, չարուած, տարբուած լինին, այնպէս որ հեշտ լինի խնդրուած կամ փնտռուած գիրքն իսկոյն գտնել և խնամով էլ հսկել գրքերու վրայ։ Այդ նպատակին հասնելու համար ամենէն կարեւոր բանն է մի կանոնաւոր ցանկ ունենալ ձեռքն և այդ ցանկին համեմատ տարած լինել գրքերը գրքադարաններում։

Հիմա տեսնենք թէ գրքերու տունը ինչպէս պէտք է լինի, թէ ամեն ճարտարապետ գիտէ կամ կարող է գծագրել մի ծրագիր։ Ճարտարապետի թողնելով տունը ներսուանց և դրսուանց շինելու և զարդարելու գործը, մենք ուշադիր լինինք տան ներքին բաժանման ու դասաւորութեանը, այդ ուշադրութիւն պէտք է անենք թէ՝ գրքերու լաւ պահպանութեան համար և թէ դրանց ճիշդ գործածութեան համար, ուստի ներքին սրահներու բաժանման գործը նրանն է, որ գրքատան որպիսութիւնն ու նպատակն արդէն գիտէ։

Գրքատան շէնքը պէտք չէ որ ճարտարապետութեան ամենավեմ ոճով շինուած լինի։ հապա յետին ատիճան պարզ ու ամուր։ Ինչ օգուտ ունի այն վարպետ բանուածքներն ու սիրուն զարդերը, երբ գրքադարաններում գրքերը տակնուվրայ են։ պէտք եղած բանն այն է որ գրքերը իխտ կարգաւոր և մաքուր լինին ու ցիցերէ, ճճուներէ և խոնաւութենէ պահպանուած։ Գրքատան շէնքի փառաւորութիւնը գրքերուն կարեւորութիւնը ոչ կ'աւելցուցնեն և ոչ կը պակսեցուցնեն, պահանջելի բանն այն է որ յարմարութիւն ունենայ գրքաւուն լինելու և նախնութիւն տայ այդ տեղ զեգերողներուն։ Մանաւանդ լուսոյ և մաքրութեան կողմէն, ինչպէս նաեւ սատիկ ցրտէն և սատիկ տաքէն պահպանելու կողմէն։ Ցատուկ գրքատուն լինելու համար շինուելու շէնքին էական պայմաններն են, շէնքը կրակէ, ջրէ կամ հեղեղէ պահպանելը, այնպիսի մի տեղ կառուցանել, որ աղմկհան և վտանգաւոր հարեւաններ չունենայ, ինչպէս գործատներ, երկաթագործներու, հիւսներու և տակառաշէներու խառնիճներ եւ այն։ Նրա ներքին բաժանմանը մեծ փոյթ ունենայ որ տեղի կորուստ և անյարմար չլինի և կարելի եղածին չափ պահպանուի գրքերը ապականիչ ազդեցութենէ և աչքի առաջ ունենայ շինութեան ժամանակ գրքատան ժամանակով ընդարձակուելու կարելիութիւնը, վասն զի կարելի է որ պէտք ունենայ այդ ընդարձակութեան։ Գէպք է քաջ գիտենանք որ թէ որ մի գրքատուն կործանի կամ փճանայ դիպուածով և կամ անփութութեամբ, անհնարին է լինում այդ կորստին տեղը բերելը, որովհեւեւ, պատմական պիտութենէն փորձով գիտենք որ մի գրքատան վճացում մեծ ցաւ է պատճառում նրա միջում եղած գրականական և մատենագիտական գանձերու կորստեան համար, որոնց տեղը ոչ ժամանակով և ոչ էլ դրամով կարելի է լինում լեցունել։ բայց մի գրքատուն եկող պիտանացու բանէ պէտք ունի, կրակէ եւ ճրակէ, մանաւանդ մեր քաղաքում որ ձմերը սատիկ է և գիշերներն էլ երկար, բայց դրա հետ ճամպան այն է որ ձմեռուայ սատիկ եղանակին, որպէս զի գրքատուն որ և է ներքին վտանգէ ապահով մնայ, պիչերները բակ պահել և ցերեկներն էլ չոգիով միայն ընթերցարանը տաքցուցնել։ Պէտք է նաև նայիլ որ գրքատան սրահները ոչ շատ մեծ լինին և ոչ էլ շատ փոքր։ հապա յարմարաւոր գրքերու չատութեան ու գրքատուն դիպերոյներու թուին և այն կերպով բաժանուած, որ կարդ կանոն պահել հեշտ լինի, մանաւանդ մաքրութիւն։ Բայց ամենէն կարեւոր բանն է գրքատան համար լոյսն ու օդը, որպէս զի կարելի լինի տեսնել ու կարդալ ամենախորը անկիւնում անգամ գրքերու անունները, որոնք չատ խոշոր գրերով գրուած չեն լինել, սակայն արեւու ճառագայթներն ուղղակի զարնելը գրքադարաններու վրայ վնասակար է թէ անոնց կազմերուն և թէ ճճիներու բազմանալուն։ Արեւու այդ ազդեցութեան առջեւն առնելու համար, պէտք է ամպոտ ապակիներ գործածել պատուհաններուն և լուսամուտներուն համար, որոնք վարագոյր գործածելու ծախքէ էլ կազատեն մեզ և վարագուրներու պատճառած ծառայութիւնն էլ զանց առնել կուտան։ Շատ աւելի լաւ կը լինի որ չէնքին լուսամուտները դէպի արեւելք նային։ նրա համար որ արեւելեան քամին յատակ է ու չոր և այդ կողմէ եկած լոյսն էլ ոչ այնքան աչք չլայնող։ յետոյ կուգայ հիւսիսային կողմը, որ հարաւային և արեւմտեան լուսէն ու քամիէն լաւագոյն է։ Վերջապէս ամենէն դիւրաչէն, ամենէն ածանագին և ամենէն յարմարաւոր չէնքն է գրքադարաններու համար մի լայն ու երկար սրահ, վերեւէն ու երկու կողմերէն լուսաւորուած, մէջտեղէ անշըրջպետ կամ լայն մի առանք թողած, երկու շարք գրքադարաններ իրարու քամակ դրուած, այնպէս որ ընդարձակ սրահում երեք առանք ունենայ երկու պատի և գրքադարաններու միջին և առանքներն իրար հետ անցքերով հաղորդակցութիւն ունենան։ Բայց ի այդ մեծ սրահէն պէտք է որ ընթերցանութեան համար էլ մի մեծկակ սրահ լինի, մի կամ երկու սենեակ էլ գրքապահին և գրագրերուն համար և մի էլ գաւիթ։ Մի աւեթ սրահն ընթերցանութեան համար, այն պատճառով լաւ է որովհետեւ գրագիրը հեշտութեամբ կարող է աչք ունենալ կարգացողներու վրայ և մի սրահ տաքցուցնելն աւելի հեշտ է քան թէ անագին մի սրահ։ Տարակոյս կայ ոչ, որ պիտանացու մի բան չէ մի գրքատան մէջ ուսումնասիրող մարդն իրան համար թիկնաթոռ, գրասեղան և այն ունենայ, ինչպէս կարող է ունենալ իր գրասենեակում։ բայց և այնպէս հանգստութիւնն էլ անհանգստութեան ածել չէ կարելի։ վասն զի ամեն մարդու գիտցած բանն է որ մըտաւոր աշխատութիւնը, կամ թէ գլխով աշխատելու համար, պէտք է որ մարմինը հանգիստ լինի։ երբ այդ աշխատող մարդն անհանգիստ է նստած տեղը, շատ ցածր կամ բարձր կամ թէ շատ փոքր ու երեւուն է իր առջեւն եղած գրասեղանը։ լոյսն էլ աչքին մէջ և ոտներն էլ ուռածանեն ալն։ յայտնի բան է որ այդ անախորժ անհանգստութիւնը աշխատողին խելքն ու միտքը կը վրդովին, մինչդեռ նա իր բոլոր հանճարովը կը ոգեւորի և կը վառի երբ ամբողջ մարմնովը հանգստութիւն է վայելում։ Մեծ ուշադրութիւն անելու է նաև չլինի որ գրքադարանները շատ բարձր լինին կամ ցածր։ նոյնպէս շատ խորն ու լայն և հարկ լինի մեծ ու բարձր սանդուխ գործածել։ Թէ որ շատ բարձր լինին դժուար է սանդուխ յարմարցուցնելը մի գիրք վառ առնելու համար, շատ էլ ցածր որ լինին տեղի կորուստ կը լինի։ նոյնպէս թէ որ շատ խորունկ լինին։ հարկ կը լինի երկու կարգ գիրք չարել, որը նմանապէս շատ դժուարութիւն կը պատճառէ, վասնզի երբ մի անունի կամ մի քանի համար հարկ լինի գրքերու դիմել պէտք է որ առջեւն եղող գրքերու շարքն աւրել, խորունկէն հանելու համար այն գրքերը, ուստի նայելու է որ գրքադարանը մի յայտ յաւուրք կամ մի մեծ աշխարհացոյց ազատ առնելու չափ խորն ու լայն լինի և ոչ աւելի։ Վերջապէս մի գրքադարան ու թէ մինչեւ տասն ոտք բարձրութիւն ունենայ, բաւական է, թէ որ սրահի ձեղունը բարձրակէ է դարաններուն վրայ կարելի է արձաններ, գնտեր և ուրիշ բաներ տարեալ։ Դարանը յատակէս մինչ մի քիչ բարձրակէ պէտք է որ լինի։ գրքերն էլ այն ձեւով պիտի չարուին դարաններում, որոնք տերունէն հանելիս և տեղերում դնելիս իրար քսուելով չխանգարուին։ Գրքադարանի ամէն մէկ ատիճանը մի մի վարագոյր պէտք է ծածկէ անմիջապէս նրա ներքեւ եղող ատիճանի վրայ չարուած գրքերը փոշիէն եւ սատիկ լուսէն պահպանելու համար, թէ որ գրքադարանն ապակի գռնակ չունենայ։ Ամեն մարդ ձեռք չերկնցնելու համար գրքադարաններուն, լաւ է որ փոքրիկ ապակի անցնելու գռնակներուն թելէ ցանց անցունել։ գոնէ մինչեւ վեց ոտք բարձրութեամբ, այնպէս որ գրքերու անուններն էլ հեշտութեամբ կարելի լինի կարդալ և երկար ձեռքերէ էլ պահպանել դրանք։ Ընդհակառակն ապակի գռնակները կոտրուել ունին և նորէն ծախքով շինուիլ։ Սանդուխները գրքադարաններու կը թընցնելու տեսակէն չպէտք է լինին։ հապա նեցուկն իրենցմէ ունենան և ոչ էլ շատ բարձր ու ծանր, որպէս զի վնաս չտանելիս ու բերելիս։ Նայելու է նաեւ, որ գրագրին կամ գրքապահին նստելու կամ կանգնելու և աշխատելու տեղը գեղնէն բարձրակէ լինի այնպիսի տեղ, որպէս զի կարող լինի աչքով տեսնել ընդարձակ ու երկար սրահում մի ծայրէ միւս ծայրը մանեկող այցելուները, որոնք երբեմն կարելի է որ շատաւոր լինին։ Գրքադարանները, գրասեղանները, աթոռները ամեն տախտակ չինուածները պէտք է կամ կաղնի կամ թէղոյ փայտէ լինին, վասն զի միայն այդ փայտն է դիմացկուն և մաքուր։

Այդպէս պէտք է որ լինի մի գրքատան շէնքն ու կազմը և իր մէջ եղած կահ ու կարասիքը, մի ուրիշ յօդուածով էլ կը խօսինք գրքապետի ունենալու յատկութեանց և գրքատան կարգաւորութեան մասին։

ՄԱՐԿՈՍ ԱՂԱԲԷԳԵԱՆ

Գաղառական չղրկեր

ՄԱԼԿԱՐԱ, 28 սեպտ.

Անցեալ 24ին, ընկերակցութեամբ երկու քահանայից, հոս հասաւ վիճակիս այցելու հովիւ Դեր. Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան, որ անմիջապէս գործի ձեռնարկելով, առժամեայ խորհրդոյ հրաժարման առթիւ յառաջիկայ կիրակիի նոր ընտրութեան նախապատրաստութիւնները կարգադրեց։ Պարտք կը համարինք մատնանիշ ընել աստանօր առժամեայ Պատ. խորհրդոյ գործունէութիւնը, որով քանի մը ամսոյ պաշտօնավարութեամբ Ազգ. անտուի յուսահատական ու անանկ վիճակը բարեկարգեց և վիճակային գործոց առ հասարակ գոհացուցիչ ուղղութիւն մը տուաւ։

Երէկ, կիրակի, Ն. Գերապատութիւն Պոլսեցի Պ. Ներսէս Փափազեանը քահանայ ձեռնադրեց։ Ոչ միայն տեղւոյս ամբողջ հայ հասարակութիւնը, այլ և օտարազգիներու բազմութիւն մը ներկայ կը գտնուէր սոյն հանդիսին։ Ի մէջ այլոց մեր Յունաց Արժ. փոխ—Առաջնորդը և վանահայրը։ Դեր. Դիմաքսեան Սրբազան Թուրքերէն լեզուաւ քարոզ մը խօսեցաւ զոր վերջացուց բարեմաղթութիւններ ընելով Օգոստափառ Ապտիւլ-Համիտ Բ. Կայսեր թանկագին կենաց և արեւշատութեան համար։ Ամբողջ ժողովուրդը հաւանութիւններով ձայնակցեցաւ սոյն բարեմաղթութեանց։

Դեր. Հմայեակ Սրբազան այսօր այցելելով ազգային երկսեռ վարժարանները, գոհ մնաց աշակերտաց ցոյց տուած եռանդէն ու քաջալերական խրատներ կարդաց անոնց։

Յաւելունք թէ քաղաքիս երկսեռ վարժարանները նոր և գոհունակութեան արժանի բարեփոխութիւններ կրեցին։ Նշան էֆ. Թորոսեան, վկայեալ ուսուցիչ հայ, օսմ. լեզուաց և տոմարակալութեան, որ տարիէ մը վեր թոյլ էր մեր վարժարանը, վերակոչուեցաւ իր պաշտօնին՝ արդիւնաւորապէս շարունակելու համար ընդհատուած աշխատութիւն մը։ Աւելորդ է ըսել թէ ուսանոց յայտագիրը կը համապատասխանէ ուսուցչական ժողովոյ վերջնական կերպով ընդունած դրութեան։

Վերջին պահուն կիմանանք թէ քաղաքս հասեր է նաեւ իբր վարժուհի, Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին այս տարւոյ չորրորդ աւարտներէն Օր. Զապել Տէր Երեմեան։ Աղջկանց Հոգեբարձութեան վարժարանը իր հիմնարկութենէն ի վեր օրինաւորութիւն չէ տեսած։ կը յուսանք թէ Օր. Տէր Երեմեանի շնորհիւ ապարդիւն չեն մընար երկուստեք մեծամեծ զոհողութիւններ։

—Վերջերս, ըստ իրենց բարեսիրական սովորութեան, քաղաքիս առաջնակարգ ազգայիններէն Տէր և Տիկին Տէվէճեան, իրենց անձնական քսակէն ամբողջովին ներկայ տուին քաղաքի Ս. Թորոս եկեղեցւոյ ներքին մասը, նոր պայծառութիւն մը տալով սրբավայրին։

—Այս տարի հունձքերը գոհացուցիչ չէին, որով տեղւոյս առեւտրական հրապարակի կացութիւնը շատ տագնապալից է։ Արմտիք յուսացուածէն շատ քիչ կ'արժեն ի Ռուսաստան որ Մակարայի և շրջակայից գլխաւոր նաւահանգիստն է։ Այս տարի վարուցանն ալ ետ կը մնայ անձրեւներու չգոյութեան պատճառաւ։

ՊԱՂՏԱՏ, 31 օգոստ.

Երէկ կիրակի, քաղաքաւորութիւն ունեցանք ներկայ գտնուելու ազգային կրթական հանդիսի մը որ ըստ ինքեան արդէն իսկ գեղեցիկ, այլ այս հեռաւոր վայրայ մէջ գեղեցկագոյն ևս թուեցաւ ամեն հանդիսականաց։

Տեղւոյս թարգմանչաց վարժարանի պարգեւաբաշխութիւնն էր որ կը կատարուէր այդ օրը։ Արդէն ամսոյս 19 էն աշակերտք որոշեալ աւուրց մէջ քննուած էին թէ մեարիֆի ժողովոյ կողմանէ զրկուած և թէ ազգային քննչաց ձեռամբ, որոց միաբերան գովեստից արժանացած էին իրենց քաջ եւ համարձակ պատասխաններուն համար։

Կիրակի առաւօտ, յետ աւարտման եկեղեցւոյ, վարժարանի ընդարձակ սրահը սկսաւ լեցուիլ հիւրերով որք կը պատուասիրուէին վարժարանի Հոգաբարձութեան Մարուք Կարապետեան, Դաբրիել Մինասեան և Դաւիթ Թադէոսեան էֆէնտիներու և Ուսումնապետ Միհրան էֆ. Հ. Սրբաճեանի կողմանէ։ Հեղգեստ հասան տեղացի և պանդուխտ ազգայինք ինչպէս նաև Թուրք, քաղդէացի, Ասորի, Հայ կաթոլիկ, Յոյն, Անգղիացի և հրեայ հիւրեր. ներկայ էին նաեւ բոլոր Քրիստոնեայ հասարակութեանց հոգեւոր պետք, և կաթոլիկաց միութեան վարժարանի հոգաբարձութիւնը։ Հանդէսին կը նախագահէր տեղւոյս Մէարիֆի ժողովոյ նախագահ Բաղըպ պէյ իւր բոլոր անդամներով որոց ընկերացած էին նաեւ տեղւոյս խամ բարձրագոյն վարժարանաց տնօրէնն և դասատուք։

Վարժարանի սրահը զարդարուած էր դրօշներով, գորգերով և ծիրանեգոյն կերպասներով որոց վրայ կը փայլէր օսմանեան մահիկը, իսկ ճակատը զրուած էր Վեհ. Սպտ-իւլ-Համիտ կայսեր պատկերը դրօշներու փունջի մը մէջ։ Սրահին մէջտեղ դրուած էին սեղանի մը վրայ աշակերտաց գծած հսկայ աշխարհացոյց տախտակները և ընտիր գեղագիր տետրակները, զորս ակներեւ գոհունակութեամբ կը դիտէին հանդիսականք։ Հանդէսն սկսաւ Թուրքերէն երգով մը ի պատիւ Վեհ. Կայսեր զոր աշակերտք երգեցին, այնուհետեւ խօսուեցան Հայերէն, Ֆրանսերէն, Թուրքերէն ճառեր և ապա իւրաքանչիւր կարգէ մէկ մէկ աշակերտ հրապարակաւ պատասխանեցին իրենք ուղղեալ հարցմանց կրօնագիտութեան, արաբերէնի, Ֆրանսերէնի, Թուրքերէնի, Թուաբանութեան և այլ դասերէ։ Սոցա յաջողեցին կրտսերագոյն աշակերտներէն երեք հատ, որոց երկուքը հայերէն և մին Թուրքերէն ոտանաւոր առակներ արտասանեցին։

Նուագածուաց խումբ մը որ մէջ ընդ մէջ կը նուագէր, աւելի փայլ մը կուտար հանդիսին։

Ճառերու եւ դասերու լրանալէն յետոյ յառաջ կոչուեցան իւրաքանչիւր կարգէ յառաջադէմ հանդիսացող աշակերտք որք ստացան իրենց մրցանակներ, և բոլոր աշակերտք կարգաւ ներկայանալով ստացան տպագիր վիճակագոյցեր որք ցոյց կուտային քննութեանց մէջ իրենց ստացած թիւերը։

Ի վերջոյ Մէարիֆի նախագահ Բաղըպ պէյ յոտին կանգնելով գովեստ կարդաց հայ հասարակութեան որ փոքրաթիւ լինելով հանդերձ՝ իրեն գլխաւոր հոգածութեան նիւթ ըրած է միշտ կանոնաւոր պահել իւր վարժարանն, խրախուսեց գհոգաբարձուս և դուսումնապետն և մեկնեցաւ խորին շնորհակալութիւն յայտնելով։

Հանդէսը փակուեցաւ աշակերտաց վերջին մէկ երգով, որմէ յետոյ հանդիսականք ցրուեցան, իսկ աշակերտք խմբովին առաջնորդուեցան Տիգրիսի միւս ափի վրայ գտնուելիք տուն մը, վայելելու համար հոգաբարձութեան կողմանէ մատուցեալ սեղանը և անդ զուարճացան մինչեւ երեկոյ։

Մասնակից դառնալով այս գեղեցիկ հանդիսին եւ կցորդ այն մեծ գոհունակութեան զոր զգացին բոլոր հանդիսականք, կը փութամ իմ տկար ձայնիս խրախոյս կարդալ Պաղտատու հայ հասարակութեան, որպէս զի ինչպէս մինչեւ ցարդ նոյնպէս այսուհետեւ չի թուլանան իրենց ծանր զոհողութեանց մէջ զորս չարունակ կը նեն ի բարւոք յառաջդիմութիւն իրենց վարժարանին և ի գասախարակութիւն իրենց մանկտւոյն։ Նոյնպէս յորդոր կը կարդամ ազնիւ հոգաբարձուց Մարուքէ Կարապետեան, Դաւիթ Թադէոսեան, Գաբրիել Մինասեան և Գրիգոր Աղէքսանդրեան էֆէնտիներու ինչպէս նաեւ բարեմաղխատ Ուսումնապետ Միհրան էֆ. Հ. Սրվաճեանի, որպէս զի իրենց անխոնջ ջանից մէջ չի թերանան երբէք եւ չարունակեն անվհատ։

ՅԱԿՈՎԲ Կ. ԴԱՀԱՐԵԱՆ

Պատի անտի

ԵՐԱՖԻՇԵՏ ԹԱԳՈՒՀԻՆ

Պելժիոյ թագուհին իր պարապ ժամերուն կը զբաղի երաժշտական երգագրութեամբ։ իր հեղինակութիւններէն մէկ քանին ի լոյս ընծայուած են։ Այս առթիւ հետաքրքրաշարժ իրողութիւն մը կը պատմեն։

Ցաճախ կը պատահի որ թագուհին գաշնամուրի վրայ յանպատրաստից նուագ կը յօրինէ, յետոյ միտքը չի պահեր իր այդ նուագն՝ երբ կուզէ ի գիր առնուլ դայն։

Այս անպատեհութեան առաջքն առնելու համար Նորին Վեհափառութիւն պաշտօն յանձնած է արքունեաց սենեկապանի մը՝ համաձայնիլ ձայնագրական ընկերութեան մը հետ, և քիչ առնէն Լէքէնի պալատը պիտի ունենայ ձայնագրական սարքուածներու Լոխրնեան հաւաքածոյ մը, արքայիկ երաժշտուհիին ներընչումներն արձանագրելու և պահելու համար։

Ցայսմի է թէ ձայնագրութիւնը վերջին ժամանակներս այն աստիճան կատարելագործեցաւ որ ինչ ձայն ըլլայ կը մնէրէ։

ՀԱԿԱՌ ԶԱՇԼԱՄ ՄԸ

Ինչպէս փիղը չորքոտանիներուն, նոյնպէս ալ ջայլամը թռչնոց դասակարգին են վիթխարի ներկայացուցիչ է։ Վերջերս «Պօնի» դրօսանաւով Մէրսէյ հասաւ փառաւոր ջայլամ մը որ Անգլիոյ թագուհիին նուիրուած էր Պ. Ալիքէտ Ճօնսի կողմէ, որ կը գտնուի յՕքլանտս։ Ջայլամը՝ Ալիմամի Սամատաս թագաւորին երկիրներուն մէջ ծնած է, որք հարիւր երկու—հարիւր քայլ հեռու կը գտնուին Միէրբաւ Լէոնայէն։ սև է և հասակը վեց ոտք։ Թըռչունը ոտքով քալած է մինչեւ Նաւահանգիստ, կոնակին վրայ տղայ մը ունենալով։ Ուղեւորութեան միջոցին, թռչունին ուտելիքն էին պանանեներ և անուշ գետնախնձորներ։ Ջայլամը շատ քաղցրաբարոյ ըլլալ կ'երեւի։ բայց սակայն ինքզինքը կը պաշտպանէ երբ վրան յարձակին և իր հետիոտն ճամբորդութեան միջոցին երկու բնիկներ որք կը զրգուէին զինքը, ծանրապէս վիրաւորեցան կենդանիին երկար թաթերէն։ Այդ թռչունը կը նկատուի վազող բարձրասրունքներու դասին իբր ամենէն նշանաւոր նմոյշը որ երբէք ճամբորդած ըլլայ։

ԸՆԴՈՒՎԱՆԱՑ ՀԵՌԱԳՐԱԹԵԼ

Անակնկալ յառաջդիմութիւն մըն ալ որ կը պատրաստուի։

Բրիտանական նաւարանի վարչութիւնն որոշած է ընդհանրական հեռագրաթել մը հաստատել Կատուինի եղերքը խարսխեալ վարոտանաւին և անգլիական ծովեզերին միջեւ։

Երբ հեռագրաթելն ի մօտոյ հաստատուի, հեռատեսական նշաններով կարելի պիտի ըլլայ հաղորդակցութեան մտնել հիւսիսային ծովին մէջ նաւարկող շոգենաւերուն հետ։

Եթէ այս փորձ յաջողի, ինչ որ տարակուսելի չերեւիր, համաշխարհային հեռագրաթելը մեծ քայլ մը առած պիտի ըլլայ ծովուն մակերեսին տիրացման գործին մէջ, վասն զի նոյն իսկ Ատլանտեանի մէջտեղը կը գտնուին ժայռեր և իրաւուներ յորս կարելի է հաստատել փարոսնաւեր։

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Ուսուցիչը.— Թոմաս, աշխարհացոյց տախտակին վրայ կրնա՞ս ցուցնել մեզ տեղ մը որ տակաւին խուզարկուած և գտնուած չէ, և որու մասին աշխարհ բնաւ տեղեկութիւն չունի։

Աշակերտը.—Ահաւասիկ, վարժապետ, սա մեյանի բիծը։

* * *

Մոռացկոտութեան երեւելի օրինակներ։

Մարդ մը կարծելով թէ իր ժամացոյցը տունը մոռցած է, գրպանէն հանեց դայն նայելու թէ ժամանակ կա՞ երթալու եւ դայն բերելու համար։

Երանելին մէկն ալ իր դրասենեկին դրան վրայ թուղթ մը փակցուց, որուն վրայ գրուած էր. «Դուրս եկած է շուտով պիտի վերադառնայ», և վերադարձին՝ դրան սեմին վրայ նստելով իրեն սպասեց։

* * *

Ճաշարանի մը մէջ.

Փոքր տղայ մը (զարմացած). — Ինչո՞ւ այսպէս, հայրիկ, ամեն առտու կ'քսեիր որ դգալ մը շաքարը բաւական է թէյիս համար։

Հայրը.—Այո, տղա, բայց այս տեղը ճաշարան է, ուզածիդ չափ կրնաս դնել։

Տ. Ս. Մ.

ՆԻՐՕՂԼԱ ԱՆՏՐԻՕՍԷՆՕ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

Պ-ԼԷ Ս--ԼԲԵՌ Պ-ԷՆԷ ՔԷ-ԷՏԷԼԷ Պ-ԷԸ ԲԷ- 99

Պ. Նիքօլա Անտրիօսէնօ այս անգամ եւրոպայէ բերել տուած է լուսանկարչութեան յատուկ բազմաթիւ նորահնար գործիներ թէ՛ մեծ և թէ՛ փոքր լուսանկարներու պատրաստութեան համար։ Պ. Նիքօլա Անտրիօսէնօ ինքն անձամբ կը հանէ իրեն դիմոյ բազմաթիւ յանախորդաց լուսանկարները։ Իբրեւ ապացոյց իւր կատարեալ յ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ ՈՍԿԻ 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 10,695 969
ՀԱՍՈՑԹ 1891 ՏԱՐԻՈՑ 2,650,872

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ ՈՍԿԻ 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4 056 900
ՀԱՍՈՑԹ 1891 ՏԱՐԻՈՑ 1,076,800

Ընկերութիւնքս Գալոյ մէջ ուսեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած բարեկամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք նեղկալցնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի հիւղին համար մինչև ցարդ տուած հատուցանին 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'ամբարեն.

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼԻՒԽ ԱՆԳԼ ՈՍԿԻ, 500,000 — ՄԱՐԻԹԱՅՄ — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ԱՆԳԼ ՈՍԿԻ 110,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամագրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրեմ դիմել Զալաթիա Մէհմէտ Աղի փաշա խան դեռնայարկ թիւ 22 և 22 Ա սենեակներն, ու. ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Գալոյ վերոգրեալ երեք Ընկերութեանց

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԵՒ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՀԱՏԵՂԻ ԿԱՐԱՄԵԱՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ
ԷՕԺԻՆ ՈՒԱԲԱԲՈՐ ՊԷՅԻ ԿՈՂՄԻ

Բերա, Սարըզ Ադամ փողոց թիւ 21, Լիւքսէնպուրգի բաղանեաց մօտ
Գալաթա, Վէյվոտա փողոց, Կիւմիւշլիւ խան, Ֆրանսական նամակատան դէմը

Անհիշելի ժամանակներէ ի հիմանէ հաստատեալ ի վերայ

ԱՆՈՒՇԻ ՈՒ ՕՇԱՐԱԿԻ ՍՊԱՄՆԵՐ
ԱՆՈՒՇԻ ՍԿԱՀԱԿՆԵՐ, ԴՈՒԼՆԵՐ ՈՒ ՄԿՈՒՏԵՂՆԵՐ
ԴԵՂԱԿԵՐՏ ԵՒ ԶԱՐԴԱՐՈՒՆ

Վերոյգրեալ նիւթերն, արդիւնք տեղացի հայ արհեստաւորաց ճարտարարուեստին, արծաթազօծեալ են հարիւր այլ արծաթով ու նուրբ ճաշակաւ մը պատրաստուած և բուն իսկ արծաթեայ նաւթենէրէն բնաւ տարբերութիւն չունին, Փափաքողք կրնան դիմել ի Պոլիս Մեծ Շուկայ Վարագը խան, վարի յարկ, թիւ 2, Յովսէփ Թօլեանի սենեակը։

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Տաքութը Այրէի ջերմային հիւանդութեան, այս դեղն որ անխառն բաղադրութիւն մի է զուտ բուսեղինաց, է դանդաղամէ և ազդու կազդուրիչ ամէն տեսակ ֆիզիկական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան ճաքճաքուած վոյսերու. Ջերմտ կլմնային վատ ու տպականէ օդերէն, որուն օգտակարութիւնն և ազդաբերիչ ատոյգ յատկութիւնն երաշխաւորեալ է նորա անհամար արդեանցը ատոյգ գիտուելնամն։ Այս ֆիզիկական խանգարումներն յառաջ կուգան օդին մէջ լղոյացող թունաւոր անյաշմարելի նիւթոց միջոցաւ, որք թոքերէն անցնելը լալ կը մնանն արեան մէջ, իր խանգարին լեարդ, և յառաջ կը բերին տեսակ տեսակ ջերմեր և ա՝ դեր, և արեան թունաւորումն. որոց առ անուններց նորաւան է. ջերմն և տարատա, Թագուն ջերմ պարբերական ջերմն, ընդհանրական ջերմն մանդային տենդ և հրատապ տենդեր։

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մեծնոլորտն տպականեալ և թունաւորեալ է ճահիճներէ կամ ճաքճաքուածքներէ վայրերէ մահկանա նիւթով, կամ բաց աղբանոցներէ և ակամներու ծակտիկներէն ելած թունաւոր կազերով, զոր մարդիկ կը ծծեն ընչաւութեամբ։

Այրէի ջերմի ու տենդից գէղ կը ընդէ այդ գեսնաւոր նիւթոց կամ կ՝ զերու ազդեցութիւնն գեսրը կը գտնէ զայն մարմնոյն մէջեն, որ գոր է ածութիւն ստուգապես անվտանգ և անվնաս է և օգտաւոր ատոյգ, միայն թէ տրուած հրոմանգի համեմատ գործածուի։ Կը ծախուի Մինասեան և Նկերաց Ամբիկեան վաճառատան մէջ ի Գալաթիա և Գալատ։ 22

Հրատարակեալ ՍՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊ. ԶՐԻԹԻՒՆ ԵՐԻՏԵԱՆ ԼՐԱՏԱՐԱՆ

ՃՇՄԱՐԻՏ
ELIXIR TONIQUE ANTIGLAIREUX
ԵՒ ՀԱԿԱՄԱԳԱՀԱՑԻՆ, ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԸՍՏ ԴԵՂԱՊԵՏԻՆ D. GUILLIÉ
Ի ՅԵՒՆ ՏՈՒՆԸՆՈՐ PAUL GAGE FILS, ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՂԱԳՈՐԾԻ
Միակ տեղն այս դեղին, 9, rue de Grenelle — St — Germain, à Paris
Աւելորդիս զանազան երկիրներու յառաջ կը բերեն իրենց յատուկ հիւանդութիւնները որ սովորաբար ամենայն ինչ ոչ ոչ ամենայն ազգերու համար, այլ եղեն, կիսմայիսի եւ բարեխառնութիւնքն բնութեան։
Ի Թուրքիա, այդ հիւանդութիւններն են գլխաւորապես փայծաղի, լեարդի եւ ապրանց բարգաւմներ բարակական այլայլութիւնք, ճանճանեղի եւ ժանանեղի, սիռասեռութիւնք, բանջ, եւ հնամեայ հիմնամարտիք, երբ եւ իմանալեցան։
Այս ծանր հիւանդութիւնք, որոց մամ մանանց, հարեկ ներապալիներ կը վարակին՝ մինչեւ օրընկերութեան ժամանակ, յանուն բանի անդ ունի դրաւիր եւ այս ոգեալի անգարժանութիւն զրեալ միջոց վասնցի կ'ենթարկէ հիւանդաց կեանքը։
Հիւանդութիւնը սկսեալն պէս երբ սաստ առաջին ճանճանի կրկնուած մեղմ եւ միանգամայն զարգացիչ լաւագանականներով, բարակալեց կրկնամարներ դուրս կ'ելնեն եւ չեն կրնար վերադառնալու արեան մէջ. մարանդական ուռկներ կը զարգանան, անասանի ծանանեղութեանց բանաւորեն ազդեցութիւնք կը բառնան, ապրանքը կառնու. այս երկրի անդարմ հիւանդութեանց, որ ամենայն յանախադէպ են եւ ամենայն վտանգաւոր։
Այսման փափագելի արդիւնքը ձեռք բերելու համար մէկ դարման մը գայ որ եղանգաւոր եւ ինչ ասարի եղ, ի միր կառնուն ամենարիական երկրագ մէջ, ուրախիւ եւ հատուցիչ Ամերիկա, Հնդկաստան եւ Աւստրիա, եւ արեւմտական բանաւորներ յառաջ կը բերէ, նոյն իսկ ամենէն յուսալի պարագայներուն մէջ։
Այս բանկարին դարման՝ տոքոր GUILLIÉ ի ՀԱԿԱՄԱՀԱՅՏԱՑՈՒՆ ՋՕՐԱՆԱՐՈՒՆՔ ԷԼԻՔՍԻՐՆԵՐ։
Այս ԷԼԻՔՍԻՐ բարեաւոր ազդեցութիւն ունի միաբ։ իր լաւագանան, չի պակասար. Ամէն գաս, որպէս կ'ընեն այս կարգի ուրիշ դեղեր, իր զարգացիչ եւ իր զարգացիչ է. կ'օգնէ եւ կ'ուղղէ բոլոր ուրիշ զանազան զարգացանց. իսկ ամենապատիւն չի պանանիներ, ընդհանրապէս, կուզէ որ լաւ կերակուր ուտուի իրենց ամէն զարգացման յարաբերութեան մէջ զարգացման ուրիշ դեղերու մէջ։
2 20 ԵՆԵՒԻՆ ՍԱՀԵՆԱՍ Մարկ. Պրամ. Ր. Հիսար Պեկեր Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ.
2 40 Ր. Ա. Գալատ Մեղրագ. Պեշիկ. Թարապիա Պեշիկ. Ա. Հիսար Ամենի Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ.
3 15 ԵՆԵՒԻՆ. Մեղրագ. Պեշիկ. Թարապիա Ենեիկ. Սահեն. Մարկ. Պրամ. Ր. Հիսար. Ր. Հիսարի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի. (ուրբաթ օրերը Պեշիկ. Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ.
4 — ԵՆԵՒԻՆ Մեղրագ. Պեշիկ. Թարապ. Ենեիկ. Սահեն. Մարկ. Պրամ. Ր. Հիսար. Պեշիկ. Պեշիկ. Գուրբ. Պեշիկ. շոգենաւ. ուր նոյնը Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան.
5 45 ԵՆԵՒԻՆ Մեղրագ. Պեշիկ. Թարապ. Պեշիկ. Ենեիկ. Գանդ. Պրամ. Ր. Հիսար. Պեշիկ. Ամենի. Պեշիկ. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ.
7 — ԵՆԵՒԻՆ Մեղրագ. Պեշիկ. Թարապ. Պեշիկ. Բաղչ. Ենեիկ. Մարկ. Գանդ. Ր. Ա. Հիսար. Պեշիկ. Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ.
8 — Ա. Ի. Գալատ. ԵՆԵՒԻՆ. Մեղրագ. Պեշիկ. Թարապ. Ենեիկ. Սահեն. Մարկ. Ր. Հիսար. Պեշիկ. Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ.
9 40 ԵՆԵՒԻՆ. Պրամ. Պեշիկ. Պեշիկ. Թարապ. Գուրբ.
10 — Ր. Հիսար Ամենի. Օրթաքեան.
10 15 Ա. Գալատ. Թարապ. Ենեիկ. Մարկ. Ր. Հիսար Ամենի. Օրթաքեան. Պեշիկ.
Ամէն ուրբաթ իրիկուն ժամ 11ին Մեղրագրէն շոգ. մը ելնելով Պեշիկ. Թարապ Պեշիկ. Ենեիկ. Մարկ. Ր. Հիսար Ամենի. Օրթաքեան. Պեշիկ. Հանդիպելով կամուրջ պիտի գայ։

ԵՆԵՒԻՆԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ ԷՄՈՂ ՇՈՒՆԵՆԱՍ
12 — ԵՆԵՒԻՆ. Ամենի Մարկ. Պրամ. Ր. Հիսար Պեշիկ Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ.
12 30 Պեշիկ Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ.
12 55 Օրթաքեան. Ենեղ կամրջ. [բացի ուրբաթ]
1 15 Ր. Հիսար Պեշիկ Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ.
2 Պեշիկ. Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ.
3 45 Պեշիկ Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ.
2 45 Օրթաքեան. Ենեղ. կամրջ. բացի ուրբաթ
3 30 Ր. Հիսար Պեշիկ Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ. բացի ուրբաթ
4 15 Ր. Հիսար Պեշիկ Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ. Գանդ. բացի ուրբաթ օրերէ
4 45 Օրթաքեան. Ենեղ. կամրջ. բացի ուրբաթ օրերէ
5 Պեշիկ. Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ. (բացի ուրբաթ)

(Բացի կիրակի օրերէն) Եւրոպական եղբարց
Կամուրջ էջեղեն շոգենաւաց ի Բոսֆորոս

1 — ԵՆԵՒԻՆ. Մեղրագ. Պեշիկ. Թարապ. ԵՆԵՒԻՆ. (ԵՆԵՒԻՆ. Ի շոգ. հետ պիտի հաղորդակցի) 40
4 30 ԵՆԵՒԻՆ. Սահեն. Մարկ. Պրամ. Ր. Հիսար Պեշիկ Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ. 23
12 25 Ր. Ա. Գալատ Մեղրագ. Պեշիկ. Թարապ. Պեշիկ. Ենեիկ. Գանդիլի և Օրթաքեան. պիտի հանդիպին. (Գանդիլիի շոգ. ին պիտի հաղորդակցի). Ուրբաթ. ները բերեալ է զատ վանիք. Ենեիկ. Պեշիկ. Գուրբ. Պեշիկ. 38
1 15 ԵՆԵՒԻՆ. Մեղրագ. Պեշիկ. Թարապիա Ենեիկ (ԵՆԵՒԻՆ. շոգ. ին կը հաղորդակցի 39
2 0 Ֆենարմանչիլեն Մեղրագ. Պեշիկ. Թարապիա Ենեիկ. Սահեն. Մարկ. Պրամ. Ր. Հիսար. ուրբաթ օրերը պեշիկ. Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Ենեիկ. Ր. Հիսար պիտի հաղորդակցի 32
2 20 ԵՆԵՒԻՆ. Սահեն. Մարկ. Պրամ. Ր. Հիսար Պեշիկ Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ.
2 40 Ր. Ա. Գալատ ԵՆԵՒԻՆ. Մեղրագ. Պեշիկ. Թարապ. Պեշիկ. Ա. անկից Ամերիկան եղբերքն նաւամատոյցներն մինչեւ Գանտիլ. և Օրթաքեան. Հանդիպելով Գանտիլիի շոգ. ին հետ պիտի հաղորդակցի. և ուր. օրերը Սրթ. է զատ վանիք. Ենեիկ. Պեշիկ. Գալի Պեշիկ. 19
3 15 ԵՆԵՒԻՆ. Մեղրագ. Պեշիկ. Թարապ. Ենեիկ. Սահեն. Մարկ. Պրամ. Ր. Հիսար. Ր. Հիսարի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի. (ուրբաթ օրերը Պեշիկ. Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ. 37
4 — ԵՆԵՒԻՆ Մեղրագ. Պեշիկ. Թարապ. Ենեիկ. Սահեն. Մարկ. Պրամ. Ր. Հիսար. Պեշիկ. Պեշիկ. շոգ. ին. ուր նոյնը Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. 40
5 45 ԵՆԵՒԻՆ Մեղրագ. Պեշիկ. Թարապ. Պեշիկ. Ենեիկ. Գանդ. Պրամ. Ր. Հիսար Պեշիկ Ամենի. Պեշիկ. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ. 25
7 — ԵՆԵՒԻՆ Մեղրագ. Պեշիկ. Թարապ. Պեշիկ. Բաղչ. Ենեիկ. Մարկ. Գանդ. Ր. Ա. Հիսար Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ. Գուրբ. Պեշիկ. Իսկ. 21
8 — Ա. Ի. Գալատ. ԵՆԵՒԻՆ. Մեղրագ. Պեշիկ. Թարապ. ԵՆԵՒԻՆ. Սահեն. Մարկ. Ր. Հիսար Պեշիկ Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ. 32
9 40 ԵՆԵՒԻՆ. Պրամ. Պեշիկ. Պեշիկ. Թարապ. Գուրբ. 34
10 — Ր. Հիսար Ամենի. Օրթաքեան. 38
10 15 Ա. Գալատ. Թարապ. Ենեիկ. Մարկ. Ր. Հիսար Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ. 33
Ամէն ուրբաթ իրիկուն ժամ 11ին Մեղրագրէն շոգ. մը ելնելով Պեշիկ. Թարապ Պեշիկ. Ենեիկ. Մարկ. Ր. Հիսար Ամենի. Օրթաքեան. Պեշիկ. Հանդիպելով կամուրջ պիտի գայ։

4 — Դան Վանք. Զենկ. Պեշ. Գոկեմ. Իսկ. [բացի ուրբաթ]
4 20 Պեշիկ. Թարապ. Զուպ. Գանդ. Ա. Հիսար. Գանտ [Գանտիլիի շոգ. ին կը հաղորդակցի. Ուր նոյնը ժամ 4.45ին Մեղրագրէն մի ելնող Պեշիկ. Թարապ. Պեշիկ. Գանտիլ մինչեւ Գուրբ. եղած ապիսան ելք. ի նաւամատոյցները պիտի հանդիպի ինչպես նաև պեշիկ. Գուրբ. 22
5 — Գանիլ. Վանիք. Զենկլ. Պեշիլ. Գուրբ. Պեշիկ. 33
7 — Մեղրագ. Ր. Ա. Հիսար Դանտ. Ամենի. Զենկ. Պեշ. Օրթաքեան. Գուրբ. Պեշիկ. Իսկ. 1
9 — Պեշ. Թարապ. Պեշ. Բաշչա. Զուպ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանիք. Զենկ. Պեշիլ. Գուրբ. Իսկ. 9
9 30 Գան. Զենկլ. Պեշիլ. Իսկա բաց ի ուրբաթի օրերէ 28
10 15 Պեշիկ. Զուպ. Գանդ. Ա. Հիսար Զենկ. Պեշ. Իսկ. [բացի ուրբ.] 25
10 20 Ա Հիսարն ուղղ. կամուրջ. 22
11 — Պեշիկ. էն ուղղ. կամրջ. (բացի ուրբ.) 28
11 15 Զենկլեն. էն ուղղ. կամրջ. բաց ի ուրբաթի օրերէ
Ամէն ուրբաթ ժամ 6ին Մեղրագրէն շոգ. մը ելնելով պեշիկ. Թարապ. Պեշիկ. Ր. Պարճէ Զուպ. Գանդլիք Ա. Հիսար. Ամենի. Վանիք Զենկ. Պեշ. Գուրբ. Իսկ. Հանդիպելով կամուրջ պիտի գայ։

(Բացի կիրակի օրերէն) Կամուրջէն Եւրոպական Եղբարց Երթեւեկ. շոգենաւաց ժամերը.

1 30 Կամ. դէն ուղ. ԵՆԵՒԻՆ. բացի ուրբ. 19
1 35 Պեշիկ. Օրթաքեան. Ամենի. Պ. պեշ. Ր. Հիսար Պրամ. Ն. Ֆեր. Պրամ. Պ. Ֆ. Մեղրագրէն. 37
2 45 Թարապիա Իսկ. Պեշիկ. Գալատ. Գանդ. Ա. Ե Ր. Հիսար Գանտիլ. Մարկ. ԵՆԵՒԻՆ. Շոգ. Պեշ. Թարապ. Պեշ. Մեղրագ. ԵՆԵՒԻՆ. 25
2 30 Հէյդ. Արնավ. Ր. Հիսար Մարկ. ԵՆԵՒԻՆ Ի բաց Պ. Հիսար. Պեշիկ. Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. 40
3 30 Պեշիկ. Օրթաքեան. Ամենի Պեշիկ Ի բաց Ամենի. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիկ. 28
4 5 Պեշիկ. Գուրբ. Ամենի. Պեշիկ Ր. Հիսար. Պրամ. Սահեն. Մարկ. ԵՆԵՒԻՆ. Թարապ. Պեշիկ. Մեղրագ. ԵՆԵՒԻՆ. 21
4 20 Պեշիկ Օրթաքեան. Ամենի. Պեշիկ. Գանտ 38
5 — Իսկ. Պեշիկ. Գուրբ. Օրթաքեան. Պեշիլ. Զենկ. Ամենի. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Գանտ. Զուպ. Ամենի. Գանտ. Ա. Հիսար Գանտ. Զուպ. Մարկ. 1
6 — Գանտիլ. Պեշիկ. Օրթաքեան. Գուրբ. Ամենի. Պեշիկ. Ր. Հիսար. Մարկ. Գանտ. Ա. Հիսար Գանտ. Զուպ. Ամենի